GEMEENTE ENSCHEDE

Investeringsagenda 2026

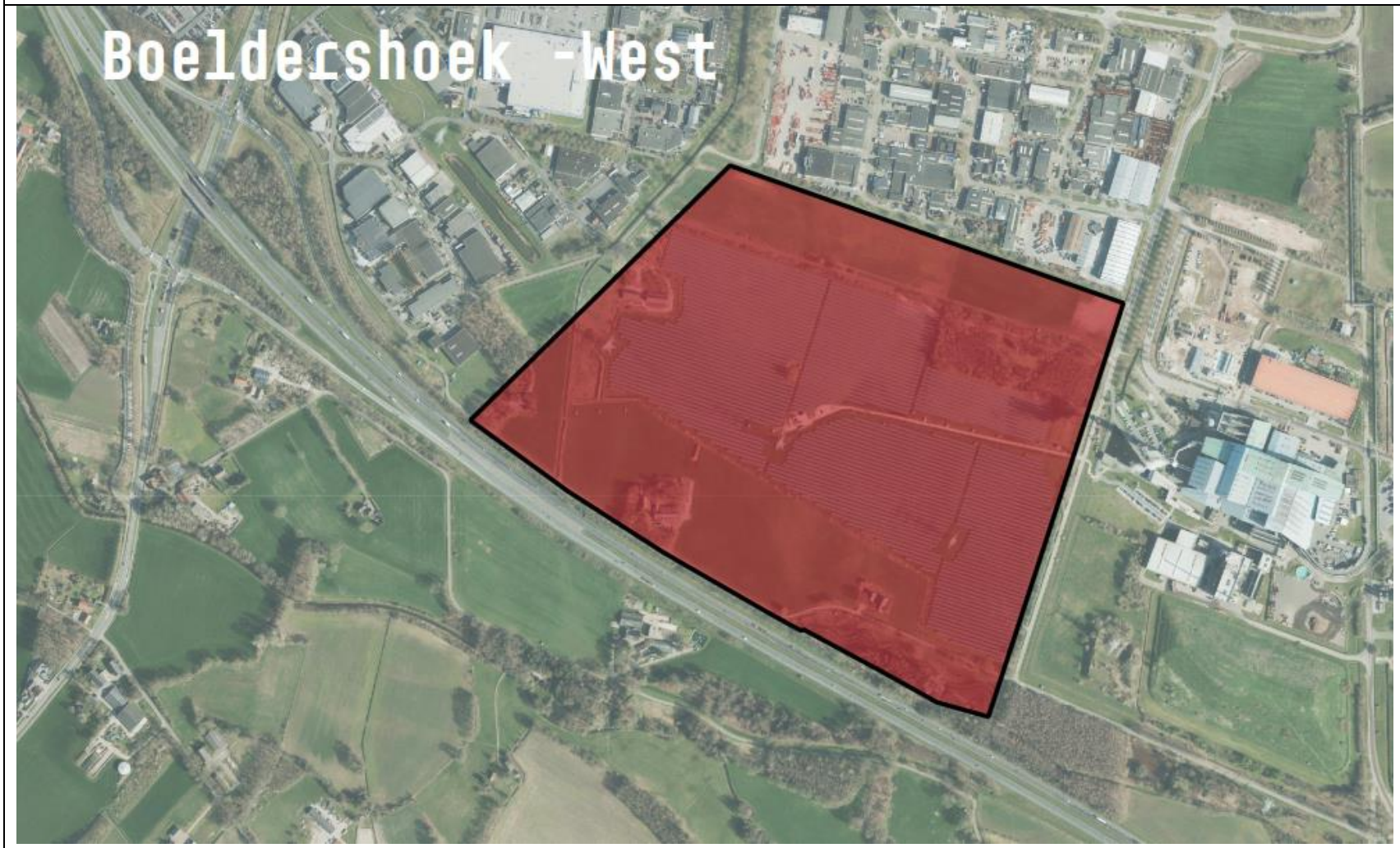
Openbare versie

Inhoud

1. Boeldershoek
2. Centrumkwadraat
3. Cromhoff
4. De Kop
5. Eschmarkerveld
6. Glanerbrug
7. Horstmanpark
8. Kennispark
9. MFSA Zuid-Schreurserve-Glanerbrug
10. Twekkelerveld
11. Topsport Diekman
12. Warenhuis
13. Wijkaanpak Zuid

Versie: april 2026

Nieuw Bedrijventerrein Boeldershoek - West

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	Enschede is een woon- en werkstad. Sinds de komst van de textielindustrie is werk en werkgelegenheid niet weg te denken uit deze gemeente. Het vormt een

				belangrijk element voor de ontwikkeling van de stad, het behouden van talent en het voorzien van inwoners van een inkomen. Momenteel lopen de mogelijkheden voor werk, werkgelegenheid en ondernemerschap tegen de grenzen aan. Binnen de gemeente Enschede zijn bijna geen nieuwe bedrijfskavels meer beschikbaar en met het afboeken van de Usseler Es is de strategische voorraad verdwenen. Onderzoeksbureau Stec heeft berekend dat tot 2030 de netto behoefte aan bedrijfskavels circa 30 hectare is. Daarmee kunnen we toekomstperspectief blijven bieden aan bedrijven en voldoende werkgelegenheid faciliteren voor de stad. De gemeenteraad heeft 3 locaties aangewezen als mogelijk nieuw te ontwikkelen bedrijventerrein. De locatie Boeldershoek – West is de eerste locatie waar we actief aan de slag gaan om een bedrijventerrein te ontwikkelen.	
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja; schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project	Nee	
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	Stadsdeel West, gelegen naast Twence en bedrijventerrein Twentekanaal Zuid (hengelo) 	
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	Beschrijf zo concreet mogelijk of, en zo ja hoe het project bijdraagt aan het doel. Neem daarin indien mogelijk in ieder geval de onderstaande afwegingsinformatie op.	De ontwikkeling van Boeldershoek - West draagt bij aan de strategische opgaven ‘Aantrekkelijk Enschede’ en ‘Groen en duurzaam Enschede’. Het stelt Enschede in staat om gericht ruimte te bieden aan nieuwe bedrijven en lokale bedrijven die willen doorgroeien. Daarmee geven we uitvoering aan meerdere ambities op het

					gebied van ruimte, economie, energie, circulariteit, biodiversiteit en klimaatbestendigheid. In de begroting is de zoektocht naar een nieuw bedrijventerrein expliciet als opdracht opgenomen. Ook geven we met nieuwe bedrijfslocaties uitvoering aan de in 2024 door raad vastgestelde “Ontwikkelagenda Economie”. Het versterken van Enschede als “stad van technologie, innovatie en creativiteit” en “als stad met toekomstbestendige ruimte om te ondernemen”, zijn in de Ontwikkelagenda twee belangrijke speerpunten. Naast het intensiever en duurzamer gebruik op onze bestaande werklocaties, is daarbij behoefte aan het ontwikkelen van in totaal 30 hectare nieuwe toekomstbestendige bedrijfskavels om deze doelstelling waar te kunnen maken.
	A		**Inclusief Enschede**		
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit (in levensonderhoud kunnen voorzien en een dak boven het hoofd)	1. Huisvesting bijzondere doelgroepen 2. Aandeel sociale woningbouw 3. Aandeel betaalbare woningen 4. Soort banen in gebiedsontwikkeling (voor welke doelgroep)	We hebben de ambitie om te groeien als stad. Hierbij is voldoende en kwalitatieve ruimte voor werk essentieel. Dat doen we door bestaande bedrijventerreinen uit te breiden en te verdichten waar mogelijk. Met het ‘nieuwe werklandschap van de toekomst’ richten we ons vooral op het TIC-profiel om de ambitie van Twente waar te maken om een technologische motorkamer van Europa te worden. Het TIC profiel beschrijft dat Enschede een stad is “waar technologie, innovatie en creativiteit samenkomen”. De nadruk ligt op: • Technologische kennis en toegepaste technologie

					• Innovatief talent en ondernemerschap • Een sterke creatieve sector Binnen het TIC-profiel richt Boeldershoek – West zich vooral op het technologische profiel (high- en mediumtechnologie). Het soort banen is vooral gericht op hoger opgeleiden, maar verwacht wordt dat indirect ook het aantal banen toeneemt voor laagopgeleide inwoners in Twente. Tevens draagt deze opgave bij aan het vasthouden en aantrekken van talent.
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken. (stimulerende leefomgeving en mensen zien naar elkaar om)	1. Draagt het project bij aan meer beweging, aan groenere leefomgeving/schone lucht? 2. Draagt het project bij aan het stimuleren van ontmoetingen? 3. Fietsen en wandelen bevorderen boven autogebruik	-
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen (jeugdige groeit veilig en stabiel op, inwoners nemen deel aan de samenleving en iedere inwoner ontwikkelt talenten)	1. Goede spreiding scholen en sociale voorzieningen 2. wijkvoorzieningen	Voldoende interessant en bereikbaar werk maakt het mogelijk voor inwoners om zich verder te ontwikkelen. Ook helpt het talent vast te houden.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**		
		1	Enschede is klimaatneutraal	1. Verbetering van klimaatlabel van woningen (bestaande woningen of nieuwbouw) 2. Wijze van verwarmen in nieuw gebied 3. Aantal woningen met klimaatlabel A 4. Aantal woningen van het gas af 5. Omvang opwek hernieuwbare energie 6. Maatregelen voor hernieuwbare energie (batterij, trafo, voorkomen netcongestie, etc.)	Bij de ontwikkeling van het ‘nieuwe werklandschap van de toekomst’ wordt veel aandacht besteed aan energie (besparing, opwek en samenwerking), netcongestie, samenwerking en groen (klimaatadaptatie en biodiversiteit). Tegelijkertijd helpen nieuwe (innovatieve) bedrijven met slimme maatregelen bij het behalen van onze duurzaamheidsdoelstellingen (o.a. transitie naar circulaire economie en energieopwekking en -uitwisseling).

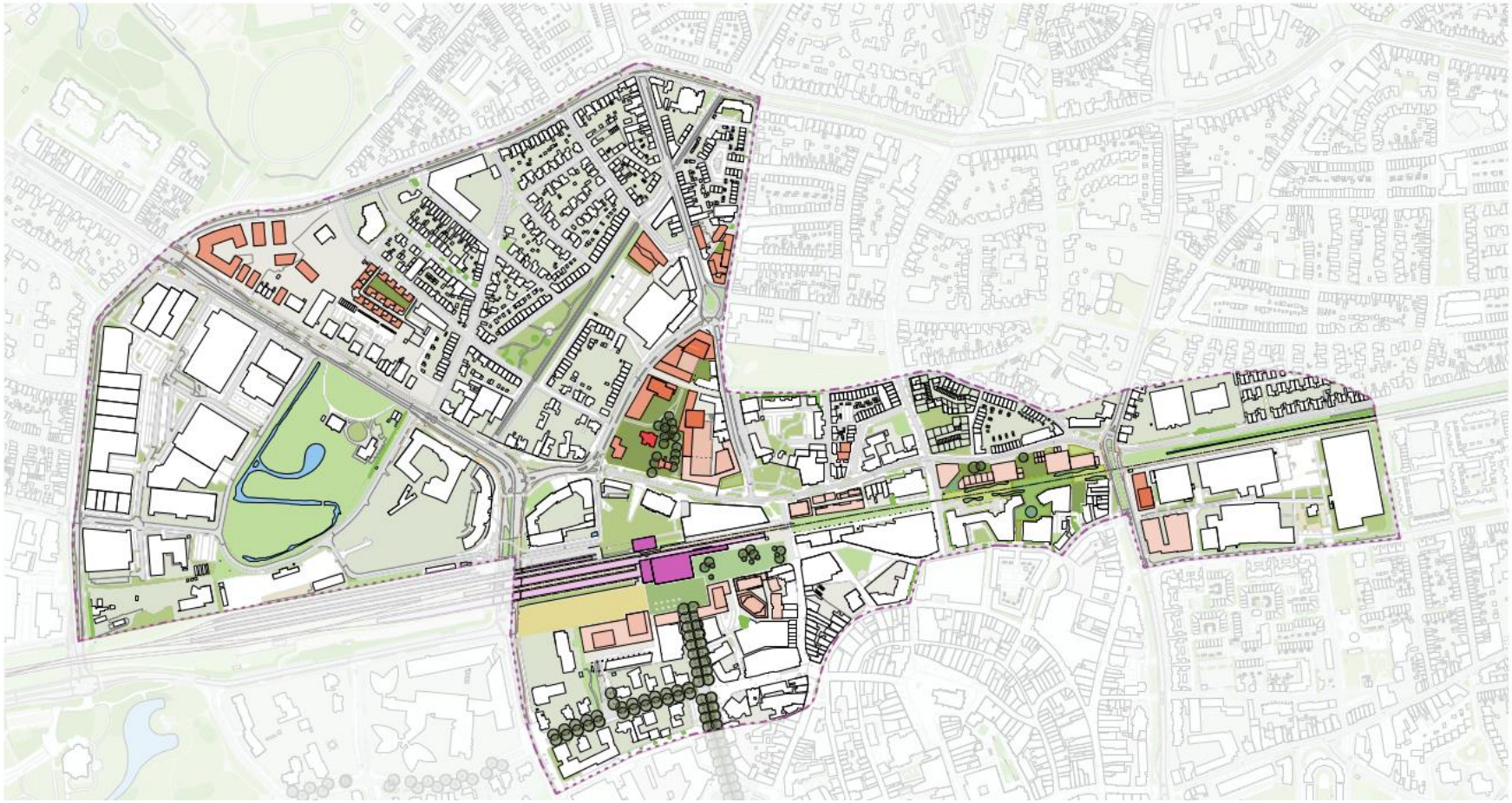
				7. Aandacht voor reductie CO2 bij realisatie project (energiegebruik, transport, materialen)	
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	1. Stijging klimaatlabel openbare ruimte 2. Maatregelen voor vasthouden water 3. Maatregelen voor drinkwater/waterkwaliteit	Zie B1
		3	Enschede is groen en biodivers	1. Toevoeging aantal bomen 2. Toevoeging m2 groen (buurtgroen, stedelijk groen) 3. Versterken biodiversiteit 4. Daling hittestress	Zie B1
		4	Enschede is circulair	1. Is de grondstoffeninzet van dit project circulair? 2. Is inkoop circulair? 3. Welke eisen stellen we aan ontwikkelaar o.g.v. circulariteit?	Dit is nader te bepalen. Met Twence als naastgelegen buurman zijn er volop mogelijkheden voor toepassingen in duurzame energie en circulaire economie.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**		
		1	Enschede heeft veel baankansen	1. Banengroei, aantal 2. Banengroei toplocaties, aantal 3. Bvo werkfuncties 4. Ruimte voor starters/broedplaatsen 5. Vermindering reistijd naar aanliggende economische centra	Met Boeldershoek – West als uitbreidingsplan en door te verdichten op andere (werk)locaties verwachten we de banengroei en ruimtebehoefte t/m 2040 deels op te kunnen vangen. Tegelijkertijd heeft Twente de ambitie om een groene technologische topregio te worden en willen we de technologische motorkamer van Europa worden. Om meerdere redenen draagt dit bij aan de aantrekkelijkheid van Enschede: • Brede welvaart: interessante banen voor (jong) talent en baanzekerheid. • Verdienvermogen en toegevoegde waarde en spin-off daarvan op voorzieningen en faciliteiten in stad en regio.

					• Inzetten op sleuteltechnologieën (chiptech en medtech) versterkt het onderscheidend vermogen van Twente. • Maatschappelijke impact van innovaties: oplossing (wereldwijde) uitdagingen, zoals: krapte in zorg. De verwachte banengroei is afhankelijk van de netto omvang van het nieuw te ontwikkelen terrein. Uitgaande van 20-35 ha is de verwachting dat het nieuwe terrein direct werkgelegenheid biedt aan 1.000 tot 1.700 werkzame personen in de regio en daarbuiten. Met het terrein ontstaat ruimte voor starters. Ook ontstaat doorschuifruimte waardoor ruimte ontstaat voor andere (startende) bedrijven. Door het terrein te realiseren in het westen van de stad zorgen we ervoor dat de werklocatie goed te bereiken is vanuit Enschede, Hengelo en de rest van Twente.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	1. Bijdrage aan bruisende stad (stedelijke voorzieningen, binnenstad, cultuur) 2. Welke doelgroepen worden bediend 3. Bijdrage aan cultureel middenveld 4. Aantal toegevoegde woningen 5. Aantal woningen huur/koop 6. Aantal woningen onder NHG/boven NHG	Door in te zetten op een (hoogwaardig) technologisch profiel verhogen we het verdienvermogen van de stad. Daar profiteren veel stedelijke voorzieningen die bijdragen aan de bruisende stad. Ook zorgen we zo voor voldoende interessante arbeidsplaatsen die van belang zijn voor het aantrekken en vasthouden van (jong) talent
		3	In Enschede kun je prettig en gezond wonen en leven	1. Verbetering interne bereikbaarheid 2. Omvang herstructurering bestaande wijken/buurten: aantal woningen, groenere leefomgeving, schone lucht,	-

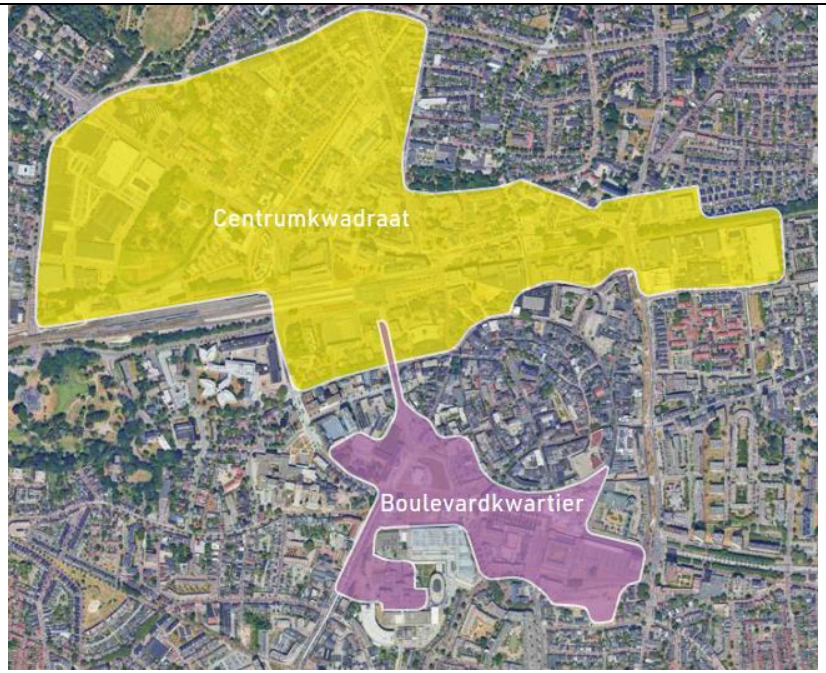
				minder geluidsoverlast, gezonde bodem.	
	D		**Open Enschede**		
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen	1. Wijze van communiceren 2. Vertaling van menselijke maat in regelgeving	-
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	1. Samenwerking met andere partners 2. Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving	We gaan uit van een technologisch bedrijventerrein voor de regio. Dit is in lijn met de ambitie van de Twente Board: inzetten op een technologische groene topregio. Logischerwijs betrekken we de provincie, andere regiogemeenten en verenigde bedrijfsleven bij de verdere planvorming. In dit geval met onze partner Twence
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente		-
5.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	In maart 2022 heeft de raad opdracht gegeven voor een locatieonderzoek voor een nieuw bedrijventerrein Enschede. Op 12 mei 2025 heeft de raad de definitieve locaties vastgesteld. En is opdracht gegeven om actief aan de slag te gaan met Boeldershoek - West	
6.			**Schrijf in hoofdlijn de planning uit (graag in 3 periodes: tussen nu en 2026, 2026 – 2030, 2030-2035), wanneer is welk onderdeel/afwegingsinformatie gereed (woningen, voorzieningen, water, groen, etc.)**	Nu 2026; Nader onderzoek diverse onderdelen o.a.: · Haalbaarheid (kosten versus opbrengsten) · Onderzoek Governance (hoe samenwerken met Twence) · Zonnepanelen (weghalen, op dak plaatsen etc.) · Onderzoek bodemdaling/zoutcavernes/gasleiding/warmteleiding 2026 – 2030: · Samenwerkingsovereenkomst met Twence · Omgevingsplan · Uitgifteplan · Start verkoop 2030 – 2035: · Verkoop kavels · Bouw panden · Ingebruikname nieuwe terrein	

Centrumkwadraat

PROJECTEN CENTRUMKWADRAAT

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	Centrumkwadraat is de belangrijkste binnenstedelijke ontwikkeling aan de noordzijde van de binnenstad. Het maakt onderdeel uit van de Spoorzone Hengelo Enschede en de grootschalige woningbouwopgave. In het gebied wordt een hoog stedelijk woon- en werkmilieu gerealiseerd. De ontwikkeling van Centrumkwadraat loopt inmiddels al meer dan 15 jaar. De afgelopen jaren zijn met name in de schil wat verder gelegen van het station projecten gerealiseerd. Denk daarbij aan de Boddenkamp, voormalig Arke Kantoor, Ambachtsschool, Visserijstraat/Niermansgang, Deurningerstraat II Villiagio, Melkhal Cobercoterrein, Bruningmeijer. Meer recent zijn de Performance Factore Bundle, het nieuwe appartemencomplex aan de Molenstraat van de SJHT en de Joan Coststraat opgeleverd. In 't Zeggelt worden de laatste kavels bebouwd. De Brammelerdwarsstraat is in aanbouw. Ook in de openbare ruimte is de afgelopen jaren al fors geïnvesteerd. De Molenstraat is opnieuw ingericht tot fietsstraat als onderdeel van de F35. De Raiffeissenstraat en Deurningerstraat tot en met de ovatonde zijn ook heringericht met meer groen. In totaal worden er in Centrumkwadraat tot 2035 ca. 3500 woningen gerealiseerd. Inmiddels zijn al meer dan 1000 woningen gebouwd. Daarnaast streven we naar een commercieel programma van 20.000-30.000 m2 aansluitend bij de metromix zodat een goede mix ontstaat tussen wonen, werken en voorzieningen. Het stationsgebied wordt de komende jaren omgevormd tot een mobiliteitshub. Er komt een nieuwe parkeergarage en fietsenstalling, het busplein wordt vernieuwd en met de electrificatie en doorkoppeling van het spoor op de lijn Zwolle, Enschede, Munster wordt ingezet op een volwaardige noordelijke entree van het station .
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja; schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project.	Centrumkwadraat is de grootste ontwikkeling aan de noordzijde van de binnenstad. Boulevardkwartier is de grootste ontwikkeling aan de zuidzijde van de binnenstad.

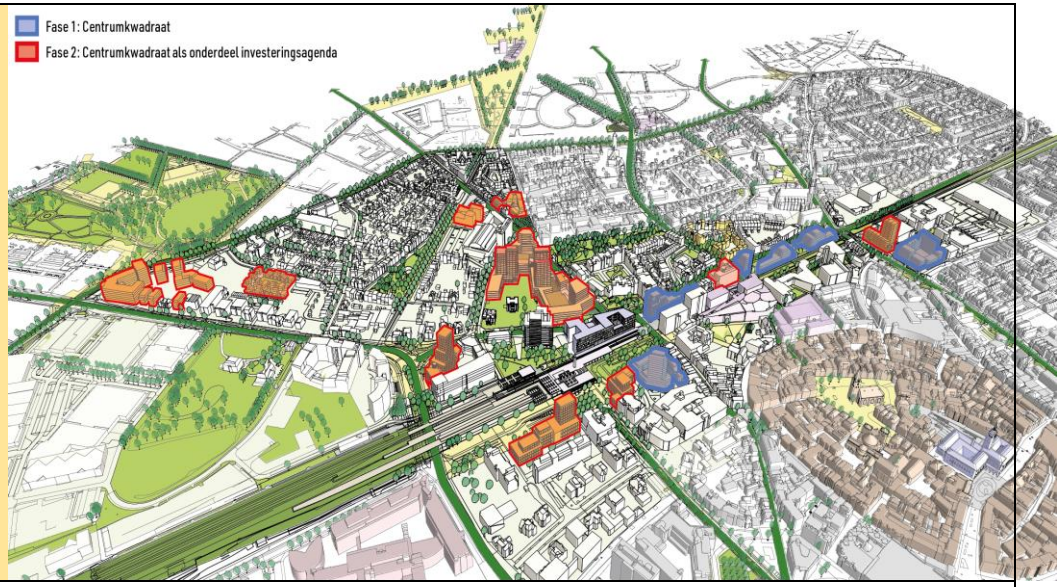
Alle ontwikkelingen in het centrum en met name Centrumkwadraat en Boulevardkwartier hebben samenhang met elkaar zowel in de afstemming, mobiliteitsopgave en de programmering.

Bij de gebiedsontwikkeling in centrumkwadraat zitten de verschillende deelgebieden in verschillende fasen.

Bouwplannen
Fase 1 (ontwerp en realisatie):

- Pakhuiskwartier Molenstraat
- Brammelerdwarsstraat
- Stationsplein 1a-5
- Visserijstraat 2-5
- Coberco appartementencomplex
- Bölke Next

				Fase 2 ((kaderstelling): • Driehoek Noord • Pakhuiskwartier 2e fase • Blekergarage Boddenkampsingel • Deurningerstraat Cultureel Vulpunt • Voormalige brandweerkazerne • Perfomance Factory 2e fase • ABN Amro Stationsplein • Busplein vastgoedontwikkeling Infra en openbare ruimte: Fase 1 (ontwerp en realisatie): • Stationsplein achter parkeergarage • Wenninkgaarde • W. Brakmanstraat- H.B. Blijdensteinlaan • Nieuwe Schoolweg Fase 2 (kaderstelling): • Stationsplein • Parkeergarage Busstation • Fietsenstalling • Noordelijke entree station • Busstation • Overige openbare ruimte Pakhuiskwartier, Driehoek Noord, Brandweerkazerne.

3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**		
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	Centrumkwadraat draagt bij aan alle belangrijke doelen van de stad zoals in het coalitie akkoord omschreven. Centrumkwadraat is een belangrijk onderdeel van de Spoorzone Hengelo Enschede en de grootschalige woningbouwopgave in Enschede-Hengelo.	
	A		**Inclusief Enschede**		
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit (in levensonderhoud kunnen voorzien en een dak boven het hoofd)	1. Huisvesting bijzondere doelgroepen 2. Aandeel sociale woningbouw 3. Aandeel betaalbare woningen 4. Soort banen in gebiedsontwikkeling (voor welke doelgroep)	1. Voor bijzondere doelgroepen is de crisisopvang van Leger des Heils gerealiseerd en de opvang van Tactus in de Wiem. In de Noordmolen en de oude flat van de SJHT aan de Molenstraat wordt in de tijdelijkheid vluchtelingen uit de Oekraïne opgevangen. In de nieuwbouw van de SJHT aan de Molenstraat komen enkele wooneenheden voor de Kameraad. 2. In Centrumkwadraat is ruimte voor verschillende doelgroepen en segmenten.

					3. Gestreefd word naar een goede mix op deelgebieden tussen wonen- werken en voorzieningen.
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken. (stimulerende leefomgeving en mensen zien naar elkaar om)	1. Draagt het project bij aan meer beweging, aan groenere leefomgeving/schone lucht? 2. Draagt het project bij aan het stimuleren van ontmoetingen? 3. Fietsen en wandelen bevorderen boven autogebruik	1. Een kwalitatief hoogwaardige openbare ruimte is uitgangspunt in Centrumkwadraat. Vergroening, voorkoming hittestress, voldoende waterberging zijn randvoorwaardelijk. 2. Bij een (hoog) stedelijk woon- en werkmilieu is een goede inrichting van de openbare ruimte essentieel voor verblijven, spelen en recreëren. We doen dit o.a. op het Stationsplein 3. Er is veel aandacht voor goede wandel- en fietsroutes. Uitgangspunt is het STOMP principe bij de aanleg van de openbare ruimte. De straten zijn in principe 30 km/u. Parkeren voor bezoekers wordt zo veel mogelijk gefaciliteerd in gebouwde parkeervoorzieningen.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen (jeugdige groeit veilig en stabiel op, inwoners nemen deel aan de samenleving en iedere inwoner ontwikkelt talenten)	1. Goede spreiding scholen en sociale voorzieningen 2. wijkvoorzieningen	1. Binnen Centrumkwadraat zijn voldoende scholen voor basis onderwijs aanwezig, ook na toevoeging van de woningen. Voor het middelbaar en hoger onderwijs werken Saxion en ROC steeds meer samen en maken ook gebruik van elkaars vastgoed. Hierdoor ontstaat betere benutting van de bestaande voorzieningen en wordt leegstand voorkomen. We zien geen extra toevoeging in de komende periode. 2. De toevoeging van meer programma rondom de binnenstad zorgt voor een beter draagvlak van de voorzieningen en het winkelbestand.

	B		**Groen en duurzaam Enschede**		
		1	Enschede is klimaatneutraal	1. Verbetering van klimaatlabel van woningen (bestaande woningen of nieuwbouw) 2. Wijze van verwarmen in nieuw gebied 3. Aantal woningen met klimaatlabel A 4. Aantal woningen van het gas af 5. Omvang opwek hernieuwbare energie 6. Maatregelen voor hernieuwbare energie (batterij, trafo, voorkomen netcongestie, etc.) 7. Aandacht voor reductie CO2 bij realisatie project (energiegebruik, transport, materialen)	1. De hoofdinfrastructuur voor het Warmtenet loopt door de Molenstraat. De nieuwbouw van de SJHT en Bruningmeijer zijn hier inmiddels al op aangesloten. 2. Bij de grotere vastgoedontwikkelingen aan het Stationsplein wordt er naar gestreefd deze zo veel mogelijk te laten aansluiten op het warmtenet. Hiervoor wordt de infrastructuur doorgetrokken naar het Stationsplein. 3. Inmiddels zijn in Centrumkwadraat al meer dan 1000 woningen gasloos gerealiseerd in de afgelopen periode. 4. Bij de herinrichting van de openbare ruimte wordt gebruik gemaakt van CO2 absorberende bestrating. 5. In brede zin is er aandacht voor netcongestie en slimme oplossingen daarvoor 6. Bij de bouwplaatsinrichting, transport en materiaalgebruik wordt gekeken naar duurzame oplossingen.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	1. Stijging klimaatlabel openbare ruimte 2. Maatregelen voor vasthouden water 3. Maatregelen voor drinkwater/waterkwaliteit	1. Realisatie van voldoende waterberging en vertraagde afvoer van water door meer groen, wadi’s, ondergrondse infiltratiekratten, o.a. in de Molenstraat, Deurningerstraat en in ’t Zeggelt. Ook bij herinrichting toekomstige gebieden zoals het Stationsplein, de aanleg van de nieuwe parkeergarage en de fietsenstalling is aandacht hiervoor. 2. Onderzocht wordt of er op verschillende plekken waterberging mogelijk is om zo te kunnen voldoen aan de stedelijke opgave. Dat zou kunnen bij de Stationsplein of Nijverheidsstraat, de ondergrondse

					parkeergarage en fietsenstalling, Hier zijn nog geen financiële middelen voor gevonden.
		3	Enschede is groen en biodivers	1. Toevoeging aantal bomen 2. Toevoeging m2 groen (buurtgroen, stedelijk groen) 3. Versterken biodiversiteit 4. Daling hittestress	1. Binnen Centrumkwadraat worden veel bomen bijgeplaatst. Dit is al gebeurd bij de Molenstraat (30 stuks), Deurningerstraat (23 stuks) en Raiffeissenstraat (25 stuks). Ook bij de herinrichting van de overige openbare ruimte en straten gaat dit gebeuren. Dit komt de hittestress, vergroening en biodiversiteit ten goede. Groen betekent ook dat de verblijfsklimaat aantrekkelijker wordt. 2. In de Molenstraat is er 2700 m2 nieuw groen bijgekomen. In de Deurningerstraat is dat 208 m2. Voor het Stationsplein gaan we uit van minimaal 50% groen, Ook voor Pakhuiskwartier geldt dat ca 30% van het gebied groen blijft. 3. Niet alleen besteden wij aandacht aan de vergroening van de openbare ruimt, ook bij de gebouwen doen we dat door groene daken en groen aan de gevels te maken.
		4	Enschede is circulair	1. Is de grondstoffeninzet van dit project circulair? 2. Is inkoop circulair? 3. Welke eisen stellen we aan ontwikkelaar o.g.v. circulariteit?	1. Circulair bouwen is een belangrijk aandachtspunt in Centrumkwadraat. Bij de nieuwbouw van de SJHT is ingezet op Cradle to Cradle onderdelen. Bij de toekomstige uitvraag van tenders en prijsvragen binnen Centrumkwadraat zal circulariteit een belangrijk gunningscriterium zijn. De eerstvolgende zal waarschijnlijk Pakhuiskwartier 2e fase worden. 2. Bij sloop van gebouwen stellen wij randvoorwaarden ten aanzien van hoe moet worden omgegaan met de

					grondstoffen die vrijkomen en kunnen worden hergebruikt.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**		
		1	Enschede heeft veel baankansen	1. Banengroei, aantal 2. Banengroei toplocaties, aantal 3. Bvo werkfuncties 4. Ruimte voor starters/broedplaatsen 5. Vermindering reistijd naar aanliggende economische centra	1. In totaal realiseren we 20.000 tot 30.000 m^2 aan werkfuncties binnen Centrumkwadraat. Een deel daarvan is transformatie van bestaande kantoorgebouwen naar moderne werkconcepten. Naar verwachting zal dit ongeveer structureel 2500 banen oplaveren. 2. Het stationsgebied is naast Kennispark de belangrijkste kantoorlocatie. Het voormalig ITC pand aan de Hengelosestraat wordt getransformeerd naar een modern kantoorgebouw voor de Belastingdienst. Hier komen meer dan 1000 mensen te werken. 3. In de plinten van gebouwen zetten we volop in op commerciële ruimten. Voor een deel is dit verplaatsing en deels nieuwe werkgelegenheid. 4. In de tijdelijkheid geven we volop ruimte aan creatieve broedplaatsen zoals Sickhouse, Cultureel Vulpunt. Ook bij nieuwe ontwikkelingen zorgen we voor ruimten voor dergelijke functies 5. Met de mix van wonen, werken en voorzieningen is alles goed bereikbaar te voet of met de fiets. Daarnaast zetten we volop in op verbetering van de openbaar vervoer verbindingen per trein en bus. Zowel lokaal, regionaal als landelijk.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	1. Bijdrage aan bruisende stad (stedelijke voorzieningen, binnenstad, cultuur) 2. Welke doelgroepen worden bediend	1. Centrumkwadraat draagt bij aan de doelstelling om talenten vast te houden en aan te trekken in de stad. Met de huisvesting van verschillende doelgroepen rondom de schil van de

				3. Bijdrage aan cultureel middenveld 4. Aantal toegevoegde woningen 5. Aantal woningen huur/koop 6. Aantal woningen onder NHG/boven NHG	binnenstad en verdere verdichting wordt het draagvlak voor voorzieningen, binnenstad, cultuur verder versterkt. 4./5. Er zijn ca 1000 woningen gerealiseerd. De komende jaren worden nog ca. 2500 woningen gerealiseerd.
		3	In Enschede kun je prettig en gezond wonen en leven	1. Verbetering interne bereikbaarheid 2. Omvang herstructurering bestaande wijken/buurten: aantal woningen, groenere leefomgeving, schone lucht, minder geluidsoverlast, gezonde bodem.	Bij mobiliteit is uitgangspunt het STOMP principe. Auto is meer te gast. Door het parkeren op te lossen in gebouwde voorzieningen komt er meer ruimte voor vergroening en klimaat adaptieve inrichting. Dit bevordert de gezondheid en geeft meer ruimte aan bewoners en werknemers van de stad voor een aangenaam verblijf in de openbare ruimte. Investeren in een goede openbare ruimte heeft ook voor de bestaande woningen en zittende bewoners een grote meerwaarde en er ontstaat een aantrekkelijker leefmilieu
	D		**Open Enschede**		
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen	1. Wijze van communiceren 2. Vertaling van menselijke maat in regelgeving	We maken gebruik van social media en eigen projectwebsite. Daar waar nodig maken we een communicatieplan Voor de verschillende deelgebieden organiseren we inloopbijeenkomsten en er is een klankbordgroep
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	1. Samenwerking met andere partners 2. Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving	We werken samen met marktpartijen, corporaties, binnenstadsoverleg, ondernemers, maatschappelijke organisaties. Met het Rijk en Provincie investeren we langjarig in een goede samenwerking en overleg. Dit doen we ook met belangrijke partners als NS en Pro Rail.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente		Website: www.centrumkwadraat.nl Social media berichten via Instagram.

5.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	College en Raadsvoorstel herziening Grex Molenstraat Zuidzijde 29 januari 2024 Voorbereidingskrediet Parkeergarage en Fietsenstalling 10 juni 2024 bestemmingsplan Stationsplein 1a–5 (Centrumkwadraat) 27 oktober 2025
6.			**Schrijf in hoofdlijn de planning uit (graag in 3 periodes: tussen nu en 2027, 2027 – 2030, 2030-2035), wanneer is welk onderdeel/afwegingsinformatie gereed (woningen, voorzieningen, water, groen, etc.)**	2025-2027 • Pakhuiskwartier Molenstraat Tender • Brammelerdwarsstraat 26 woningen gereed dec 2026 • Visserijstraat 2-5 2026 uitspraak raad van state • Coberco appartementencomplex start bouw 2026 • Blekergarage Boddenkampsingel • Deurningerstraat Cultureel Vulpunt • ABN Amro Stationsplein Omgevingsplan eind 2026 • Voormalige brandweerkazerne omgevingsplan 2027 • Nieuwe Schoolweg gereed 2026 • W. Brakmanstraat- H.B. Blijdensteinlaan 2027-2030 • Bölke Next 101 woningen gereed eind 2028 • Stationsplein 1a-5 158 woningen gereed begin 2029 • Stationsplein achter parkeergarage • Pakhuiskwartier 2e fase uitvoering • Perfomance Factory 2e fase • Busplein vastgoedontwikkeling • Wenninkgaarde • Stationsplein herinrichting 2029 (1e deel) 2030-2035 • Driehoek Noord • Parkeergarage Busstation • Fietsenstalling • Noordelijke entree station • Busstation • Stationsplein herinrichting 2029 (2e deel) Fase 2 (kaderstelling): • Overige openbare ruimte Pakhuiskwartier, Driehoek Noord, Brandweerkazerne.

Gebiedsontwikkeling Cromhoff

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	De gebiedsontwikkeling Cromhoff bouwt aan een gevarieerd groenstedelijk woon- en werkmilieu aan de Singel; een woonmilieu wat Enschede nog niet kent. Op het voormalige bedrijfsterrein is door vrijvallende gebouwen/functies een kans ontstaan het gebied te transformeren om daarmee een nieuw stuk stad te realiseren.
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja; schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project	Nee het gaat om het totale plangebied. Maar de transformatie van het gebied zal wel in verschillende fasen plaatsvinden. De transformatie start in het noordelijke deel rondom de hallen, Wegener kantoor en de Drukpershal op de gronden die in het bezit zijn bij Cromhoffpark B.V. en de gemeente Enschede. Het gebied langs de Zuiderval volgt daarop. De locatie ROC en Livio aan de zuidkant zijn afhankelijk van ontwikkelingen in het onderwijs en de zorg.
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	Stadsdeel west, gelegen tussen de Getfersingel, Burgemeester van Veenlaan, Wethouder Beverstraat en de Zuiderval.

					
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	Beschrijf zo concreet mogelijk of, en zo ja hoe het project bijdraagt aan het doel. Neem daarin indien mogelijk in ieder geval de onderstaande afwegingsinformatie op.	
	A		**Inclusief Enschede**		
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit (in levensonderhoud kunnen voorzien en een dak boven het hoofd)	1. Huisvesting bijzondere doelgroepen 2. Aandeel sociale woningbouw 3. Aandeel betaalbare woningen 4. Soort banen in gebiedsontwikkeling (voor welke doelgroep)	In Cromhoff wordt een diversiteit van woningtypologieën en prijsklassen aangeboden in huur en koop aanbod (sociaal, middelduur en duur). Een wijk geschikt voor jong en oud, waarbij ook aandacht is voor de toenemende zorgvraag in de toekomst. Mogelijk dat een van de gebiedseigenaren in de toenemende ondersteuningsvraag een rol kan spelen in de toekomst (Livio). Ruim 20% van het programma is sociale huur en van het totale programma zal minimaal 50% in het betaalbare segment worden gerealiseerd. Toekomstige werkfuncties worden eveneens voorzien in het gebied.

					Daarnaast leent het gebied rond de ROC locatie zich goed voor een combinatie van wonen, leren en werken.
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken. (stimulerende leefomgeving en mensen zien naar elkaar om)	1. Draagt het project bij aan meer beweging, aan groenere leefomgeving/schone lucht? 2. Draagt het project bij aan het stimuleren van ontmoetingen? 3. Fietsen en wandelen bevorderen boven autogebruik	De woningen worden in verschillende natuur inclusieve buurtschappen gegroepeerd rondom het groene hart. De toegankelijkheid en aanwezigheid van deze plekken heeft een direct effect op de gezondheid van de bewoners. Het leven in een groene omgeving verbetert de concentratie, zorgt voor sneller herstel bij ziekte en creëert rust in je hoofd. Iedereen op de fiets is een van de leidende principes bij de planvorming geweest. Cromhoff wordt een plek waar je je welkom voelt, maar als iedereen met de auto komt dan zet dat de leefbaarheid onder druk. Bewoners en bezoekers worden verleid om zich te voet, met de fiets, OV of deelvervoer te verplaatsen. Zo blijft het in en rond het binnenstedelijk natuurgebied rustig en leefbaar! Een bijzonder element is de geplande doorfietsroute vanaf de brug over de A35 richting het centrum. Hiermee wordt het gebied en de parkachtige omgeving ook direct meer toegankelijk voor de omliggende wijken. Het gemeenschappelijk groen, de inrichting van de openbare ruimte de aanwezigheid van voorzieningen en pleinen faciliteren het ontmoeten in de openbare ruimte.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen (jeugdige groeit veilig en stabiel op, inwoners nemen deel aan de samenleving en iedere inwoner ontwikkelt talenten)	1. Goede spreiding scholen en sociale voorzieningen 2. Wijkvoorzieningen	Cromhoff wordt een inclusieve wijk met een mix van koop en huurwoningen, toegankelijk voor verschillende doelgroepen. De woningen voldoen aan de actuele duurzaamheidseisen. De woningen staan in een groene omgeving en de openbare ruimte is gericht op het faciliteren van ontmoeting en verblijf. Daarbij is er in

					het gebied is er ruimte voor verschillende voorzieningen.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**		
		1	Enschede is klimaatneutraal	1. Verbetering van klimaatlabel van woningen (bestaande woningen of nieuwbouw) 2. Wijze van verwarmen in nieuw gebied 3. Aantal woningen met klimaatlabel A 4. Aantal woningen van het gas af 5. Omvang opwek hernieuwbare energie 6. Maatregelen voor hernieuwbare energie (batterij, trafo, voorkomen netcongestie, etc.) 7. Aandacht voor reductie CO2 bij realisatie project (energiegebruik, transport, materialen)	Het uitgangspunt is het ontwikkelen van een duurzame, klimaat neutrale wijk welke voldoet aan de meest actuele duurzaamheidseisen. Voor de nieuwbouw zal er gebruik gemaakt worden van duurzame materialen. Naast het bouwen van nieuwe, duurzame woningen, worden oude gebouwen verduurzaamd. Voor de bouwfase wordt nagedacht over CO2 reductie.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	1. Stijging klimaatlabel openbare ruimte 2. Maatregelen voor vasthouden water 3. Maatregelen voor drinkwater/waterkwaliteit	Leven met het water en de natuur is een van de leidende principes bij de planvorming. Water en natuur bepalen de stedenbouwkundige hoofdstructuur waarbinnen de moderne stedelijke buurtschappen liggen die onlosmakelijk met het landschap verbonden zijn. Het 4 ha bos wordt behouden, de natte natuur wordt uitgebreid door de pomp onder het Wegener kantoor uit te zetten. Er kan een biotoop ontstaan met natte en droge plekken, waardoor de biodiversiteit zal toenemen.
		3	Enschede is groen en biodivers	1. Toevoeging aantal bomen 2. Toevoeging m^2 groen (buurtgroen, stedelijk groen) 3. Versterken biodiversiteit 4. Daling hittestress	Door de toevoeging van nieuw groen wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de doelstellingen rondom klimaatadaptatie, verminderen van de hittestress en biodiversiteit. En dit in het hart van de stad.

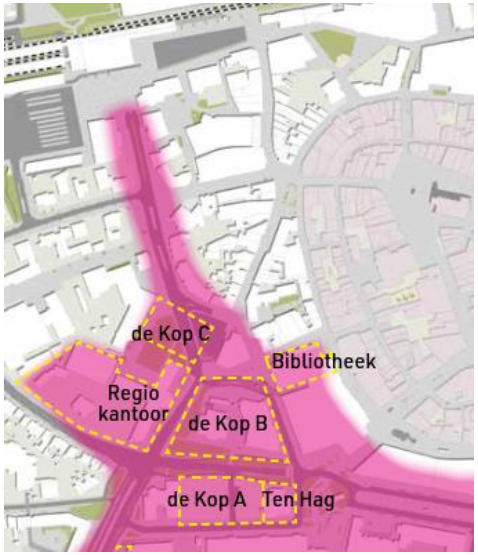
		4	Enschede is circulair	1. Is de grondstoffeninzet van dit project circulair? 2. Is inkoop circulair? 3. Welke eisen stellen we aan ontwikkelaar o.g.v. circulariteit?	Het bijzondere cultuurhistorische verleden van de plek wordt bij de ontwikkeling bewaard of een tweede leven gegeven (Janninkhallen, Drukpershal, Wegener kantoor). Daarnaast is ook hergebruik van materialen en grondstoffen een uitdrukkelijke wens. Waar mogelijk worden materialen uit het gebied gebruikt bij het maken van nieuwe openbare ruimte (straten/pleinen), dit past ook goed binnen de uitstraling/karakter van de wijk. Ook aan ontwikkelaars en bouwers wordt dit uitgangspunt meegeven.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**		
		1	Enschede heeft veel baankansen	1. Banengroei, aantal 2. Banengroei toplocaties, aantal 3. Bvo werkfuncties 4. Ruimte voor starters/broedplaatsen 5. Vermindering reistijd naar aanliggende economische centra	In het plan is een ruimte voor nieuwe voorzieningen (en daarmee banen) ten behoeve van economie en cultuur. Indirect zullen door de toevoeging van de woningen bestaande voorzieningen in de omgeving versterkt worden door een toename van de klandizie.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	1. Bijdrage aan bruisende stad (stedelijke voorzieningen, binnenstad, cultuur) 2. Welke doelgroepen worden bediend 3. Bijdrage aan cultureel middenveld 4. Aantal toegevoegde woningen 5. Aantal woningen huur/koop 6. Aantal woningen onder NHG/boven NHG	Met Cromhoff voegen we een nieuwe en bijzondere plek toe aan de stad waar gewoond kan worden en voorzieningen aanwezig zijn. Het wordt een plek met een heel eigen karakter. Enerzijds de reuring rond de oude gebouwen en anderzijds de rust rondom het groene hart. Het plan richt zich op talent in de breedste zin. Het gaat om een mix aan doelgroepen van jonge stedelingen tot mensen die hechten aan een luxe leven. De gemene deler is de mensen welke zich richten op een actieve en gezonde levensstijl, de doeners. Een levendige woonomgeving is hierbij belangrijk; de authenticiteit van de plek met oude karakteristieke gebouwen en het aanwezige groen maken dit een unieke woonplek welke in Twente in deze vorm

					niet aanwezig is. Met deze kenmerken is Cromhoff bij uitstek een project waarmee Enschede zich kan profileren. Het gaat om een toevoeging van 529 woningen (50% betaalbaar) en de functies werken, cultuur, voorzieningen en broedplaatsachtige activiteiten.
		3	In Enschede kun je prettig en gezond wonen en leven	1. Verbetering interne bereikbaarheid 2. Omvang herstructurering bestaande wijken/buurten: aantal woningen, groenere leefomgeving, schone lucht, minder geluidsoverlast, gezonde bodem.	Bewoners en bezoekers worden verleid om zich te voet, met de fiets, OV of deelvervoer te verplaatsen. Zo blijft het in en rond het binnenstedelijk natuurgebied rustig en leefbaar! Een bijzonder element is de geplande fietsroute vanaf de brug over de A35 richting het centrum. Hiermee wordt het gebied en de parkachtige omgeving ook direct meer toegankelijk voor de omliggende wijken. Door de aanwezigheid van dagelijkse voorzieningen is er ruimte voor mensen om elkaar te ontmoeten. De herontwikkeling van deze locatie betekent naast een uitbreiding van groen ook de sanering van een stuk vervuilde ondergrond.
	D		**Open Enschede**		
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen	1. Wijze van communiceren 2. Vertaling van menselijke maat in regelgeving	N.v.t.
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	1. Samenwerking met andere partners 2. Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving	Voor de gebiedsontwikkeling wordt onder meer samengewerkt met de gebiedseigenaren, verschillende projectontwikkelaars/bouwers en woningcorporaties. In de tussenliggende periode tot dat de bouw gestart wordt, wordt door middel van placemaking en tijdelijke programmering ruimte gegeven worden voor initiatieven (onder meer culturele sector) en kan Enschede kennismaken met het gebied. Er is onder

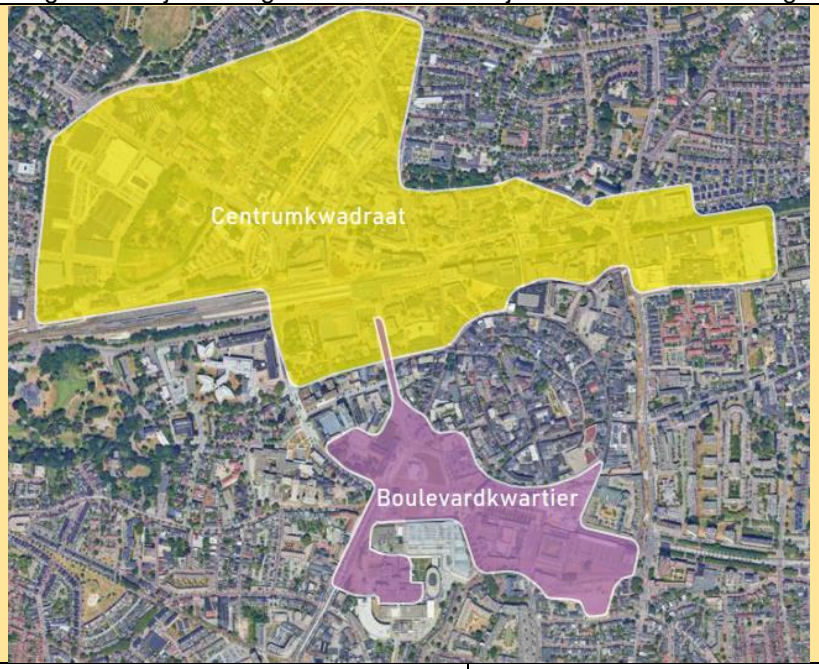
					andere een horeca gelegenheid gevestigd en er vinden evenementen plaats in de voormalige drukpershal van Tubantia.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente		N.v.t.
5.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	Zie hiervoor	
6.			**Schrijf in hoofdlijn de planning uit (graag in 3 periodes: tussen nu en 2026, 2026 – 2030, 2030-2035), wanneer is welk onderdeel/afwegingsinformatie gereed (woningen, voorzieningen, water, groen, etc.)**	Recent zijn de volgende mijlpalen bereikt: · Raadsbesluit (12-5-2025) · Ondertekening samenwerkingsovereenkomst PPS (9-10-2025) · Vaststelling omgevingsplan fase 1 op 8 december 2025 · Oprichting PPS Cromhoff 27-01-2026 Het jaar 2026 staat in het teken van het onherroepelijk worden van het omgevingsplan. Na het onherroepelijk worden van het omgevingsplan kan daadwerkelijk gestart worden met de realisatie. Naar verwachting zal het eerste jaar nodig zijn om het gebied bouwrijp te maken. Tussen 2026 en 2035 zal het project gerealiseerd worden. Daarbij zal gestart worden met fase 1. Na een succesvolle verwerving van de locaties aan de Zuiderval zal gestart worden met de ontwikkeling van dit deel van het plangebied.	

De Kop

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	De Kop is een van de belangrijkste binnenstedelijke ontwikkellocatie aan de zuidzijde van het centrum in Enschede. In het projectgebied komen in totaal ca 550 appartementen. In de plinten is er ruimte voor een beperkt commercieel programma. In blok A komen ca. 260 appartementen. De plannen hiervoor zijn in een vergevorderd stadium. De Kop B en C zijn de deelplannen die de komende periode verder via een partnerselectie in de markt zullen worden gezet. In totaal betreft het ca. 300 appartementen. In de plinten is ruimte voor commercieel programma. De aanloopstraten en de inrichting tussen de gebouwen worden groen en klimaatadaptief ingericht. Op deze wijze ontstaat een aantrekkelijke, veilige en verbindende openbare ruimte als zuidelijke entree naar de binnenstad.
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja; schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project	De ontwikkeling van de Kop is onderdeel van de ontwikkeling van het Boulevardkwartier. De Raad heeft in december 2025 de gebiedsvisie hiervoor vastgesteld. Het Boulevardkwartier vormt de zuidelijke entree van de binnenstad.

				De afgelopen jaren is al veel in dit gebied gerealiseerd. In 2014 is de zuidelijke entree van de Van Heekgarage gerealiseerd en de ondergrondse verbinding naar het nieuwe ziekenhuis (MST). Ook is het Koningsplein als openbare ruimte tussen MST en de Zuidmolen aangelegd. Recent is aan de Mooienhof het woningbouwproject TEX opgeleverd. De komende jaren staan er naast De Kop ook andere ontwikkelingen op stapel. Voor het kantoorgebouw van Ten Hag zijn afspraken gemaakt voor transformatie naar appartementen. Op de locatie van de voormalige verpleeghuistorens van het MST aan de Haaksbergerstraat is een plan ontwikkeld om hier in de komende jaren ook appartementen te realiseren. Het ITC pand aan de Boulevard 1945, de bibliotheek aan de Pijpenstraat en op de langere termijn het regiokantoor aan de Nijverheidsstraat worden getransformeerd.
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**		
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	Beschrijf zo concreet mogelijk of, en zo ja hoe het project bijdraagt aan het doel. Neem daarin indien	

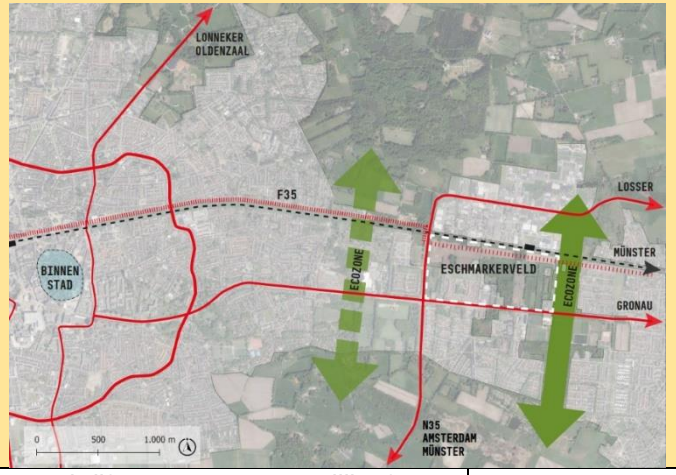
				mogelijk in ieder geval de onderstaande afwegingsinformatie op.	
	A		**Inclusief Enschede**		
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit (in levensonderhoud kunnen voorzien en een dak boven het hoofd)	1. Huisvesting bijzondere doelgroepen 2. Aandeel sociale woningbouw 3. Aandeel betaalbare woningen 4. Soort banen in gebiedsontwikkeling (voor welke doelgroep)	In de Kop worden woningen gerealiseerd voor diverse doelgroepen. Dee Kop A omvat 2 woontorens met ongeveer 260 sociale en midden huur appartementen, 415 m^2 commercieel-maatschappelijke ruimte en een stallingsgarage met 100 parkeerplaatsen. In beide torens is een ontmoetingsruimte gepland die grenst aan een gemeenschappelijke daktuin. Een substantieel deel van het complex (ca. 80%) betreft zorggeschikte appartementen in een geclusterde woonvorm en is gericht op huisvesting van senioren met het doel om langer zelfstanding te blijven wonen. Binnen het woonconcept, dat gericht is op stedelijk wonen, ontmoeting, vitaliteit en gezondheid, is ook ruimte voor jongere doelgroepen in de overige appartementen en studio's. Voor de commercieel-maatschappelijke ruimte op de begane grond worden functies gezocht die het woonconcept faciliteren. Bij De Kop B en C gaat het programma uit van wooneenheden voornamelijk in het middeldure en dure segment (huur/koop). In de plinten is ruimte voor commercieel programma en extra banen.
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken. (stimulerende leefomgeving en mensen zien naar elkaar om)	1. Draagt het project bij aan meer beweging, aan groenere leefomgeving/schone lucht? 2. Draagt het project bij aan het stimuleren van ontmoetingen? 3. Fietsen en wandelen bevorderen boven autogebruik	De openbare ruimte tussen de gebouwen wordt autoluw, groen en klimaatadaptief. Om de Kop B en C te kunnen realiseren is het noodzakelijk dat de opgang naar de entree van de parkeergarage Zuidmolen verdwijnt en een nieuwe entree voor de parkeergarage wordt gemaakt.

					Eerder werd nog uitgegaan van het verleggen van de westelijke entree en het ondergronds brengen daarvan. Met de aanpassing van de plannen voor de Kop B en C is dit niet meer nodig. Door meer ruimte te maken voor voetgangers en fietsers ontstaat een aantrekkelijk en groen ingericht gebied. Auto's worden aan de randen opgevangen de bus routes worden verlegd. Zo ontstaat een prettige openbare ruimte tussen het ziekenhuis en de binnenstad. De omliggende straten worden opnieuw ingericht.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen (jeugdige groeit veilig en stabiel op, inwoners nemen deel aan de samenleving en iedere inwoner ontwikkelt talenten)	1. Goede spreiding scholen en sociale voorzieningen 2. Wijkvoorzieningen	In de plint van de Kop A komen voorzieningen ten behoeve van het concept dat in de bovenliggende bebouwing gaat komen. Deze kunnen ook door andere bewoners in het gebied worden gebruikt.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**		
		1	Enschede is klimaatneutraal	1. Verbetering van klimaatlabel van woningen (bestaande woningen of nieuwbouw) 2. Wijze van verwarmen in nieuw gebied 3. Aantal woningen met klimaatlabel A 4. Aantal woningen van het gas af 5. Omvang opwek hernieuwbare energie 6. Maatregelen voor hernieuwbare energie (batterij, trafo, voorkomen netcongestie, etc.) 7. Aandacht voor reductie CO2 bij realisatie project (energiegebruik, transport, materialen)	In de Kop komen woningen voor verschillende doelgroepen en wordt een aantrekkelijke woonomgeving gerealiseerd. De woningen moet voldoen aan de geldende duurzaamheidseisen. Er is aandacht voor groene daken, hittestress, waterberging en vergroening van de woonomgeving. Het bestaande SLO pand is inmiddels gesloopt. Ook het ING pand zal na het aflopen van de huurovereenkomst met ING worden gesloopt. Hiervoor in de plaats komen gebouwen die voldoen aan de geldende duurzaamheidseisen. Onderzocht moet worden op welke wijze de gebouwen worden verwarmd: warmtenet, warmte koude opslag dan wel all electric.

		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	1. Stijging klimaatlabel openbare ruimte 2. Maatregelen voor vasthouden water 3. Maatregelen voor drinkwater/waterkwaliteit	De openbare ruimte wordt een aantrekkelijk en groen verblijfsgebied. Hittestress wordt verminderd en wateroverlast tegen gegaan. Met de aanleg van een groene parkzone met wadi's kan water bij hevige regenval beter worden opgevangen.
		3	Enschede is groen en biodivers	1. Toevoeging aantal bomen 2. Toevoeging m^2 groen (buurtgroen, stedelijk groen) 3. Versterken biodiversiteit 4. Daling hittestress	De openbare ruimte is op dit moment stenig ingericht met veel asfalt en weinig groen. In de tijdelijkheid is een skatepark aangelegd. De komende jaren zal de openbare ruimte sterk verbeteren. De aanloopstraten Nijverheidsstraat, Ripperdastraat, deel van Boulevard 1945 (inclusief Busplein) en omliggend gebied worden opnieuw ingericht. Meer gericht op voetgangers en fietsers. Bij de gebouwen is volop aandacht voor groene daken om hittestress te voorkomen en waterberging te faciliteren.
		4	Enschede is circulair	1. Is de grondstoffeninzet van dit project circulair? 2. Is inkoop circulair? 3. Welke eisen stellen we aan ontwikkelaar o.g.v. circulariteit?	Hergebruik van materialen en grondstoffen is uitgangspunt in de gebiedsontwikkeling. Dit wordt ook meegegeven aan de ontwikkelende partners en in de aanbesteding van de sloop (ING pand). Bij de aanleg van de openbare ruimte wordt rekening gehouden met circulariteit van grondstoffen.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**		
		1	Enschede heeft veel baankansen	1. Banengroei, aantal 2. Banengroei toplocaties, aantal 3. Bvo werkfuncties 4. Ruimte voor starters/broedplaatsen 5. Vermindering reistijd naar aanliggende economische centra	De gebiedsontwikkeling van De Kop versterkt de zuidzijde van de binnenstad door het maken van goede plinten met commercieel programma. Door de vergroting van het woningaanbod rondom het centrum en verdere verdichting wordt het draagvlak van voorzieningen en winkels verder vergroot. Het schept ook meer werkgelegenheid door de toevoeging van ca 2800 m^2 bvo commercieel programma.

		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	1. Bijdrage aan bruisende stad (stedelijke voorzieningen, binnenstad, cultuur) 2. Welke doelgroepen worden bediend 3. Bijdrage aan cultureel middenveld 4. Aantal toegevoegde woningen 5. Aantal woningen huur/koop 6. Aantal woningen onder NHG/boven NHG	Met een hoog stedelijk woonmilieu, goede en aansprekende architectuur, toevoeging van nieuwe functies wordt de ruimtelijke kwaliteit versterkt. Met een gemêleerd woning- en voorzieningenaanbod wordt de stad aantrekkelijk voor verschillende doelgroepen en kunnen ook talenten beter voor de stad worden behouden en aangetrokken.
		3	In Enschede kun je prettig en gezond wonen en leven	1. Verbetering interne bereikbaarheid 2. Omvang herstructurering bestaande wijken/buurten: aantal woningen, groenere leefomgeving, schone lucht, minder geluidsoverlast, gezonde bodem.	Met de beoogde verwijdering van de opgang van de Zuidmolen parkeergarage en de verplaatsing van de entree, de grootschalige investeringen in de openbare ruimte en verlegging van de bus routes wordt de openbare ruimte in dit deel van het centrum sterk verbeterd en aantrekkelijker. De bereikbaarheid van het ziekenhuis van bezoekers en nood- en hulpdiensten blijft gewaarborgd.
	D		**Open Enschede**		
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen	1. Wijze van communiceren 2. Vertaling van menselijke maat in regelgeving	Niet van toepassing
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	1. Samenwerking met andere partners 2. Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving	We werken samen met marktpartijen en corporaties. Woningcorporatie De Woonplaats wordt eigenaar van De Kop deelplan A. Voor De Kop B en C wordt een markselectie georganiseerd. Daarmee wordt meer ruimte gecreëerd voor de kennis en inbreng van de markt.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente		Niet van toepassing
5.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	2018: Beschikbaar stellen krediet openbare ruimte De Kop 2018: Vaststelling ontwikkelplan de Kop en opening grondexploitatie 2023: Aankoop ING Pand	

				2025: Vaststelling Gebiedsvisie Boulevardkwartier 2025: College besluit om marktselectie toe te passen bij de Kop B en C
6.			**Schrijf in hoofdlijn de planning uit (graag in 3 periodes: tussen nu en 2027, 2027 – 2030, 2030-2035), wanneer is welk onderdeel/afwegingsinformatie gereed (woningen, voorzieningen, water, groen, etc.)**	2026: - Uitwerking markselectie en selectie marktpartij - Start planologische procedure De Kop deelplan A - Actualisatie investeringsramingen 2027: start realisatie De Kop deelplan A 2026 – 2032: herinrichting openbare ruimte 2029- 2030:Start realisatie De Kop deelplan B en C

Eschmarkerveld					
1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	Realisatie van een woonwijk van circa 800, grotendeels betaalbare, woningen voor een brede doelgroep in een groen en gezonde omgeving.	
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja; schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project	Het gebied maakte ooit deel uit van de Vinex ontwikkeling Eschmarke. Het is nu een op zichzelf staande ontwikkeling.	
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	**Stadsdeel Oost** 	
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	Beschrijf zo concreet mogelijk of, en zo ja hoe, het project bijdraagt aan het doel. Neem daarin indien mogelijk in ieder geval de	

				onderstaande afwegingsinformatie op.	
	A		**Inclusief Enschede**		
		1	Eke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit (in levensonderhoud kunnen voorzien en een dak boven het hoofd)	1. Huisvesting bijzondere doelgroepen 2. Aandeel sociale woningbouw 3. Aandeel betaalbare woningen 4. Soort banen in gebiedsontwikkeling (voor welke doelgroep)	Op het Eschmarkerveld realiseren we een gemengd programma voor diverse doelgroepen, waarin ook ruimte is voor bijzondere doelgroepen zoals duurzame pioniers en ouderen die een seniorenhof willen realiseren. Het aandeel sociale huur is ca. 20% en ruim 70% van de woningen valt in de betaalbare categorie. Er is nog niet besloten of er extra eisen aan de duurzaamheid van de woningen gesteld gaan worden die verder gaan dan de algemeen geldende normen.
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken. (stimulerende leefomgeving en mensen zien naar elkaar om)	1. Draagt het project bij aan meer beweging, aan groenere leefomgeving/schone lucht? 2. Draagt het project bij aan het stimuleren van ontmoetingen? 3. Fietsen en wandelen bevorderen boven autogebruik	In het koersdocument is vastgelegd dat groen, gezond en gemengd de hoofdthema's zijn voor de wijk. Dit betekent dat bij het uitwerken van de plannen het realiseren van een groene woonomgeving die uitnodigt tot beweging en ontmoeting een belangrijk uitgangspunt is. Dit resulteert in een uitgebreid netwerk van fiets- en wandelpaden. Daarnaast vergroot de integratie van de F35 Enschede - Gronau in de wijk een extra stimulans om de fiets te gebruiken.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen (jeugdige groeit veilig en stabiel op, inwoners nemen deel aan de samenleving en iedere inwoner ontwikkelt talenten)	1. Goede spreiding scholen en sociale voorzieningen 2. wijkvoorzieningen	Zie ook onder punt 1 en 2. Door het behouden en aanvullen van bestaande groenstructuren hebben nagenoeg alle woningen in het Eschmarkerveld direct contact met openbaar groen. Vanwege de hoge grondwaterstanden in het Eschmarkerveld is in het masterplan veel aandacht voor ontwatering en waterberging, wat resulteert in een robuuste groen/blauwe structuur in het gebied. In het Eschmarkerveld wordt ruimte geboden aan het toevoegen van

					sociaalmaatschappelijke en zorgvoorzieningen. De realisatie van de nieuwe wijk vergroot bovendien het draagvlak voor het grote aanbod aan voorzieningen in de directe omgeving (winkelcentrum, sportvoorzieningen, basisscholen). Deze voorzieningen hebben in de huidige situatie te kampen met onderbenutting.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**		
		1	Enschede is klimaatneutraal	1. Verbetering van klimaatlabel van woningen (bestaande woningen of nieuwbouw) 2. Wijze van verwarmen in nieuw gebied 3. Aantal woningen met klimaatlabel A 4. Aantal woningen van het gas af 5. Omvang opwek hernieuwbare energie 6. Maatregelen voor hernieuwbare energie (batterij, trafo, voorkomen netcongestie, etc.) 7. Aandacht voor reductie CO2 bij realisatie project (energiegebruik, transport, materialen)	Het Eschmarkerveld wordt volgens de nieuwste duurzaamheidsnormen ontwikkeld. We overwegen nog om in delen van het gebied de lat een stukje hoger te leggen. De hele wijk wordt gasloos ontwikkeld. We overwegen nog om in deelprojecten meer aandacht te vragen voor bijvoorbeeld circulariteit en biobased bouwen. Strijdigheid van ambities (energie, circulair, biobased, betaalbaar, ….) is hierbij wel een aandachtspunt.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	1. Stijging klimaatlabel openbare ruimte 2. Maatregelen voor vasthouden water 3. Maatregelen voor drinkwater/waterkwaliteit	Veel volwassen groen in combinatie met een robuuste waterstructuur maken Eschmarkerveld klimaatbestendig. In het gedeelte van de wijk met de hoogste grondwaterstanden wordt het ontwerp hierop aangepast. Zo is het mogelijk om in een gebied met zeer hoge grondwaterstanden toch veel woningen te realiseren.
		3	Enschede is groen en biodivers	1. Toevoeging aantal bomen 2. Toevoeging m2 groen (buurtgroen, stedelijk groen) 3. Versterken biodiversiteit	De ontwikkeling van Eschmarkerveld draait om het behoud van de vele volwassen bomen in het gebied. Deze worden aangevuld met nieuwe bomen en ander

				4. Daling hittestress	groen. Per saldo wordt het gebied natuurlijk niet groener door de ontwikkeling van een woonwijk in landelijk gebied. De biodiversiteit wordt versterkt door de centrale beekzone te verbindingen met de ecozone ten oosten van de wijk en bij de inrichting van de buitenruimte uit te gaan van doelsoorten zoals de kamsalamander. Daarnaast compenseert het project (grotendeels buiten het plangebied) het wegvallen van leefgebied voor kleine marterachtigen en egels door het creëren van nieuw leefgebied dat aansluit op bestaande natuur en de ecozone.
		4	Enschede is circulair	1. Is de grondstoffeninzet van dit project circulair? 2. Is inkoop circulair? 3. Welke eisen stellen we aan ontwikkelaar o.g.v. circulariteit?	Circulariteit is een belangrijk uitgangspunt. We laten dit terugkomen in de uitgiftecriteria en in onze eigen keuzes bij de inrichting van de openbare ruimte. Specifieke eisen aan ontwikkelende partijen moeten nog worden uitgewerkt. Strijdigheid van ambities (energie, circulair, biobased, betaalbaar, ….) is hierbij wel een aandachtspunt.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**		
		1	Enschede heeft veel baankansen	1. Banengroei, aantal 2. Banengroei toplocaties, aantal 3. Bvo werkfuncties 4. Ruimte voor starters/broedplaatsen 5. Vermindering reistijd naar aanliggende economische centra	Eschmarkerveld is nagenoeg volledige een woonontwikkeling waarbij de hooguit de realisatie van enkele voorzieningen en werken aan huis een bescheiden bijdrage zal leveren aan de banengroei. Voor de toekomstige bewoners is de bereikbaarheid van banen via alle modaliteiten (fiets, bus, trein en auto) uitstekend.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	1. Bijdrage aan bruisende stad (stedelijke voorzieningen, binnenstad, cultuur) 2. Welke doelgroepen worden bediend 3. Bijdrage aan cultureel middenveld	Eschmarkerveld voegt woningaanbod toe voor mensen die graag in een groene wijk willen wonen op fietsafstand van het centrum. Eschmarkerveld gaat een diverse doelgroep bedienen die een dergelijk woonmilieu zoekt. Er worden ca. 800 woningen toegevoegd, waarvan ca. 20%

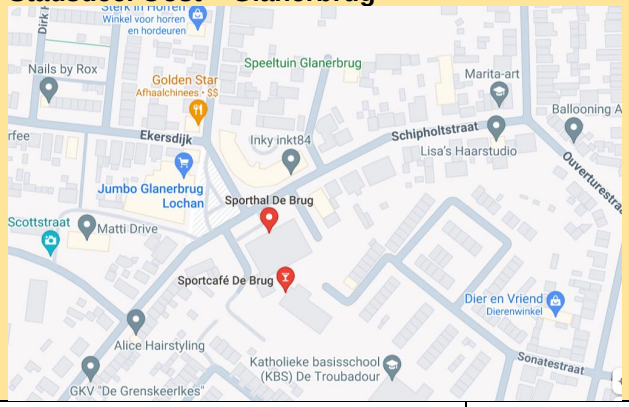
				4. Aantal toegevoegde woningen 5. Aantal woningen huur/koop 6. Aantal woningen onder NHG/boven NHG	sociale huur, 15% midden huur, 50% betaalbare koopwoningen (onder 355k) en ca. 10% duurdere koopwoningen (projectontwikkeling en kaveluitgifte), ook is er ruimte voor bijzondere woonconcepten (5%).
		3	In Enschede kun je prettig en gezond wonen en leven	1. Verbetering interne bereikbaarheid 2. Omvang herstructurering bestaande wijken/buurten: aantal woningen, groenere leefomgeving, schone lucht, minder geluidsoverlast, gezonde bodem.	In samenwerking met mobiliteitsbeleid wordt onderzocht of het verleggen van de buslijn naar Losser naar een route via Eschmarkerveld, station Eschmarke en Euregio Bedrijvenpark kan bijdragen aan het verbeteren van de bereikbaarheid. Dit zou meer betekenis geven aan het station Eschmarke (snelst met OV en auto bereikbare station vanuit Losser). De uitstekende bereikbaarheid per fiets (F35) draagt bij aan een lager autobezit en -gebruik en daarmee aan een beter leefklimaat in de nieuwe wijk.
	D		**Open Enschede**		
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen	1. Wijze van communiceren 2. Vertaling van menselijke maat in regelgeving	N.v.t.
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	1. Samenwerking met andere partners 2. Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving	De planontwikkeling wordt afgestemd met stakeholders zoals ProRail, NS, Landschap Overijssel en Euregio Bedrijvenpark. Daarnaast verkennen we met initiatiefnemers zoals de stichting Seniorenhof of bijzondere woonconcepten waar vraag naar is op het Eschmarkerveld kunnen landen.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente		N.v.t.
5.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	Vaststelling van het Koersdocument in 2022. Vaststelling van het bestemmingsplan en de grondexploitatie in 2024.	
6.			**Schrijf in hoofdlijn de planning uit (graag in 3 periodes: tussen nu en 2027, 2027 – 2030, 2030-2035), wanneer is welk**	Tot 2027: afronden beroepsprocedure bestemmingsplan, bouwrijp maken en woonrijp maken hoofdstructuren (F35, beekzone, hoofdontsluitingen, groenstructuren). Afronden verkoopprocedures fase 1 richting corporaties,	

			onderdeel/afwegingsinformatie gereed (woningen, voorzieningen, water, groen, etc.)	ontwikkelaars en particulier opdrachtgevers. Start bouw eerste woningen vanaf medio 2026. 2027-2030: oplevering ca. 100 woningen per jaar inclusief aangrenzende openbare ruimte 2030-2035: oplevering ca. 100 woningen per jaar t/m 2033, afronding inrichting openbare ruimte en overdracht aan beheer.

Ontmoetingsplek Glanerbrug (voorheen: fysieke ontwikkeling Glanerbrug)

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	Al jarenlang is in Glanerbrug het voorzieningenniveau onderwerp van gesprek. Onder andere met het sluiten van het dorpshuis en het zwembad is deze discussie ook meerdere malen onderwerp van politieke bespreking geweest: Op 18 december 2023 is de motie multifunctionele nieuwbouw locatie De Brug Glanerbrug unaniem aangenomen door de raad. Met deze motie is het college opgeroepen om te komen tot een multifunctioneel wijkgebouw op de locatie van het voormalige zwembad De Brug in Glanerbrug. Deze motie is ontstaan uit de wens om de sociale infrastructuur in Glanerbrug te versterken, mede vanwege het vervallen van het zwembad en de gedateerde staat van jongerenlocatie “De Hut”. Deze motie is gelijktijdig aangenomen met een motie om te onderzoeken of een sporthal met zwemvoorziening bij MFSA oost haalbaar is. Inmiddels hebben we op hoofdlijnen het programma van eisen (PvE) en de op basis van dat PvE haalbare financiële uitwerking gereed, waarbij een extra benodigde exploitatiebijdrage kan worden gerealiseerd. In de volgende fase komen we met het dorp en de partners tot een volledig doorontwikkelde programmatische invulling, een definitief ontwerp en een

				gedetailleerd uitgewerkt stichtingskostenoverzicht dat de basis is voor een definitief kredietvoorstel.	
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja; schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project	Ja. Een nieuwe ontmoetingsplek draagt bij aan een sterk voorzieningencluster in Glanerbrug. Het biedt de kans om een plek te bieden aan de bibliotheek, wijkwijzer, politie, woningcorporatie, ambtelijke bezetting en het wijkteam. Met deze ontwikkeling willen we het gehele gebied rondom de sporthal De Brug en de nieuwe ontmoetingsplek aanpakken. Dit moet het hart van het dorp worden. Waar ontmoeting, bewegen, spelen en sporten centraal staan. Glanerbrug en haar omgeving zijn volop in ontwikkeling. De afgelopen twee jaar zijn er al een paar nieuwbouwprojecten opgeleverd (rondom de Heidevlinder). De komende jaren komt er een groot aantal bewoners bij met verschillende woningbouwprojecten. We hebben nu de kans om het gebied daarop te ontwikkelen en een extra impuls te geven.	
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	**Stadsdeel Oost – Glanerbrug** 	
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	Beschrijf zo concreet mogelijk of, en zo ja hoe het project bijdraagt aan het doel. Neem daarin indien mogelijk in ieder geval de onderstaande afwegingsinformatie op.	
	A		**Inclusief Enschede**		
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit (in levensonderhoud kunnen voorzien en een dak boven het hoofd)	1. Huisvesting bijzondere doelgroepen 2. Aandeel sociale woningbouw 3. Aandeel betaalbare woningen	Niet van toepassing. Er zal geen sprake zijn van woningbouw en het creëren van banen.

				4. Soort banen in gebiedsontwikkeling (voor welke doelgroep)	
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken. (stimulerende leefomgeving en mensen zien naar elkaar om)	1. Draagt het project bij aan meer beweging, aan groenere leefomgeving/schone lucht? 2. Draagt het project bij aan het stimuleren van ontmoetingen? 3. Fietsen en wandelen bevorderen boven autogebruik	De ontmoetingsplek en de buitenruimte nodigen uit om te bewegen en buiten te zijn. De ontmoetingsplek is zichtbaar en toegankelijk voor de dorpsbewoners en biedt de mogelijkheid voor laagdrempelige ontmoeting en lichte ondersteuning. De huidige dorpskamer wordt de kern van de nieuwe ontmoetingsplek. Hier worden diverse activiteiten voor en door inwoners van Glanerbrug georganiseerd. Door de extra ruimte ontstaan er nieuwe mogelijkheden, waardoor een bredere doelgroep aangesproken kan worden. Van 0 – 100 jaar, iedereen is hier welkom en er is voor iedereen iets te doen.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen (jeugdige groeit veilig en stabiel op, inwoners nemen deel aan de samenleving en iedere inwoner ontwikkelt talenten)	1. Goede spreiding scholen en sociale voorzieningen 2. wijkvoorzieningen	Er wordt ruimte geboden aan medewerkers van de gemeente en maatschappelijke partners, zodat zij de mogelijkheid hebben hun werk dicht bij de inwoners en met elkaar te doen. Hiermee dragen we ook bij aan de uitgangspunten van het gebiedsgericht werken. De ontmoetingsplek wordt het hart van het dorp. Veel voorzieningen, organisaties en activiteiten komen hier samen. Dit zorgt ervoor dat inwoners actief deelnemen aan de samenleving.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**		
		1	Enschede is klimaatneutraal	1. Verbetering van klimaatlabel van woningen (bestaande woningen of nieuwbouw) 2. Wijze van verwarmen in nieuw gebied 3. Aantal woningen met klimaatlabel A 4. Aantal woningen van het gas af	Niet van toepassing. Het gaat om bouw in de openbare ruimte in dit project, niet om woningbouw.

				5. Omvang opwek hernieuwbare energie 6. Maatregelen voor hernieuwbare energie (batterij, trafo, voorkomen netcongestie etc.) 7. Aandacht voor reductie CO2 bij realisatie project (energiegebruik, transport, materialen)	
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	1. Stijging klimaatlabel openbare ruimte 2. Maatregelen voor vasthouden water 3. Maatregelen voor drinkwater/waterkwaliteit	De bouw van de nieuwe ontmoetingsplek zal energieneutraal en toekomstbestendig zijn.
		3	Enschede is groen en biodivers	1. Toevoeging aantal bomen 2. Toevoeging m2 groen (buurtgroen, stedelijk groen) 3. Versterken biodiversiteit 4. Daling hittestress	Bij de ontwikkeling van de nieuwe ontmoetingsplek wordt de buitenruimte meegenomen. Deze zal aansluiten bij de visie op een groen en duurzaam Enschede. De buitenruimte zal in samenwerking met de inwoners en Dorpsraad tot stand komen.
		4	Enschede is circulair	1. Is de grondstoffeninzet van dit project circulair? 2. Is inkoop circulair? 3. Welke eisen stellen we aan ontwikkelaar o.g.v. circulariteit?	Bij de opbouw van de nieuwe ontmoetingsplek zal het circulair werken randvoorwaardelijk zijn en is het de bedoeling om zoveel mogelijk aan recycling van bestaande materialen te doen.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**		
		1	Enschede heeft veel baankansen	1. Banengroei, aantal 2. Banengroei toplocaties, aantal 3. Bvo werkfuncties 4. Ruimte voor starters/broedplaatsen 5. Vermindering reistijd naar aanliggende economische centra	Niet van toepassing
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	1. Bijdrage aan bruisende stad (stedelijke voorzieningen, binnenstad, cultuur) 2. Welke doelgroepen worden bediend	In de nieuwe ontmoetingsplek is iedereen welkom. We richten ons samen met de welzijnspartners op alle doelgroepen, van jong tot oud. Voor alle doelgroepen zijn activiteiten en voorzieningen beschikbaar. Denk hierbij aan creatieve werkgroepen,

				3. Bijdrage aan cultureel middenveld 4. Aantal toegevoegde woningen 5. Aantal woningen huur/koop 6. Aantal woningen onder NHG/boven NHG	kookworkshops met jong en oud, sportlessen, etc.
		3	In Enschede kun je prettig en gezond wonen en leven	1. Verbetering interne bereikbaarheid 2. Omvang herstructurering bestaande wijken/buurten: aantal woningen, groenere leefomgeving, schone lucht, minder geluidsoverlast, gezonde bodem.	Het is wetenschappelijk bewezen dat een groene leefomgeving bijdraagt aan het welzijn van mensen. We streven er dan ook naar om de buitenruimte van de ontmoetingsplek groen en aantrekkelijk te maken. Door ruimte te bieden aan verschillende (maatschappelijke) partijen die werkzaam zijn in het gebied, willen we de bereikbaarheid en verbinding verbeteren in het belang van de inwoners.
	D		**Open Enschede**		
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen	1. Wijze van communiceren 2. Vertaling van menselijke maat in regelgeving	We nemen de wensen van de inwoners mee in alle afwegingen die gemaakt moeten worden. Hiermee willen we de wensen zo goed mogelijk vertalen naar de uiteindelijke ontwikkeling van de ontmoetingsplek.
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	1. Samenwerking met andere partners 2. Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving	De ontmoetingsplek wordt ontwikkeld in samenspraak met de inwoners van Glanerbrug en de Dorpsraad. Ook maatschappelijke partners hebben een stem hierin, zodat we een plek ontwikkelen voor en door inwoners. We streven ernaar om de drempel zo laag mogelijk te maken en houden. Het is een plek waar initiatieven van inwoners worden gestimuleerd en werkelijkheid kunnen worden. De plek biedt ruimte aan (maatschappelijke) partners. Denk hierbij aan politie, jongerenwerkers, buurtwerkers, woningcorporaties, sportverenigingen, scholen en de Dorpsraad Glanerbrug.

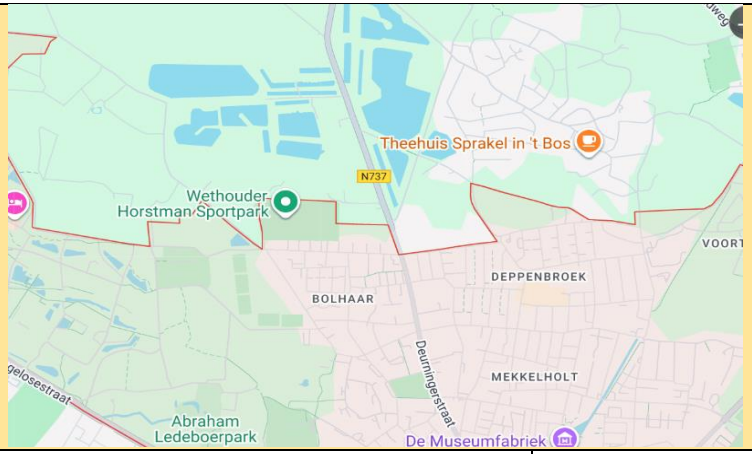
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente		Niet van toepassing
5.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	De raad heeft eerder (2017) besloten het zwembad te sluiten. De raad heeft twee moties aangenomen (2023) om een ontmoetingsplek en MFSA te realiseren. Wens van de wethouder is om de 2,2 miljoen in te kunnen zetten voor Glanerbrug, welke eerder was aangewend voor de renovatie van het zwembad De Brug. Het is inmiddels bekend dat de plannen voor de MFSA niet haalbaar. De plannen voor de ontmoetingsplek moeten nog worden doorberekend en het is nog onbekend welke tekorten erop zitten. Na de uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek en bij kredietaanvraag (indien voor actualisatie 2025) of actualisatie 2025 besluiten of 2,2 miljoen aangewend kan worden voor het gebied. Bij de motie MFSA staat expliciet vermeld dat de 2,2 miljoen uit de Investeringsagenda hierbij betrokken moet worden. Nu bekend is dat dit project niet uitgevoerd zal worden, willen we de 2,2 miljoen aanwenden voor de ontmoetingsplek. Wethouder Van den Berg en de Stadsdeelcommissie Oost zijn hierover ingelicht en hebben positief gereageerd. In december 2025 heeft de Raad ingestemd met de realisatie van de ontmoetingsplek, opdracht gegeven voor de definitieve programmatische invulling en het dekkingsvoorstel. Het dekkingsvoorstel ziet er als volgt uit Het nu voorziene jaarlijkse exploitatietekort van in totaal 143.000 euro vanaf 2027 als volgt te dekken: • 73.000 euro structureel vanuit de Stedelijke Investeringsagenda (vanuit de oorspronkelijke incidentele bijdrage van 2,2 miljoen euro), aangevuld tot 81.667 per jaar; • 70.000 euro structureel vanuit het product sport en gezondheid. Ook nemen we de sloop van de jongerenplek “De Hut” mee in het definitieve kredietvoorstel. In plaats van “De Hut” te behouden en in te passen in het nieuwe ontwerp, is het de wens van het college om het gebouw te slopen en volledig te integreren in de nieuwe Ontmoetingsplek. De huidige staat van “De Hut”, onder andere het gevolg van vandalisme en tijdelijke sluiting in verband met sloop zwembad geven hier aanleiding toe. Dit is de kans om het in één keer goed te doen en te voorkomen dat we drie verschillende bouwstijlen krijgen op de locatie. De financiële gevolgen van inpassing van “De Hut” worden meegenomen in de financiële uitwerking en het dekkingsvraagstuk en daarmee het definitieve kredietvoorstel. Deze kosten worden geschat op € 250.000,- (sloop en afboeken).	
6.			**Schrijf in hoofdlijn de planning uit (graag in 3 periodes: tussen nu en 2027, 2027 – 2030, 2030-2035), wanneer is welk**	Tussen nu en 2027 Uitwerken van de definitieve programmatische invulling tot een volwaardig PvE en komen op basis daarvan tot een definitief ontwerp met een volledig en complete	

			onderdeel/afwegingsinformatie gereed (woningen, voorzieningen, water, groen, etc.)	kostenraming (medio 2026). Direct daarna volgt een definitief kredietvoorstel. Na akkoord van de raad kan de Ontmoetingsplek worden aanbesteed. 2027 – 2030 Realisatie en ingebruikname.

Horstmanpark

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	Horstmanpark ligt op een unieke plek aan de noordrand van Enschede en vormt een geleidelijke overgang tussen stad en landschap. Hier komen het stedelijke leven en het Twentse groen samen: aan de ene kant de wijk Bolhaar en de nabijheid van de Universiteit Twente, aan de andere kant Hof Espelo, de groene scheg en het open landschap. Dankzij de ligging nabij de Vitens-terreinen en de ontsluiting via de N737 is Horstmanpark goed bereikbaar, terwijl rust, ruimte en natuur altijd dichtbij zijn. De wijk gaat een divers palet aan woonvormen voor verschillende levensfasen en leefstijlen: van compacte appartementen voor starters en young professionals tot gezinswoningen, collectieve woonvormen en levensloopbestendige woningen voor ouderen. Deze woningen zijn bewust ontworpen in samenhang met de openbare ruimte, waarin ontmoeten, bewegen en verblijven centraal staan.

				Het groen vormt het dragende raamwerk van Horstmanpark. Parkachtige ruimtes, groene straten en collectieve binnentuinen zorgen voor verkoeling, biodiversiteit en plekken waar bewoners elkaar vanzelfsprekend tegenkomen. De inrichting van de openbare ruimte stimuleert informele ontmoetingen, gedeeld gebruik en gemeenschapsvorming, waardoor sociale cohesie niet alleen een ambitie is, maar een dagelijkse praktijk. Door vanaf het begin te investeren in gemeenschapsvorming, gedeelde voorzieningen en een sterke identiteit is in Horstmanpark een rijk sociaal kapitaal ontstaan. De wijk trekt talent aan, bindt bewoners aan de stad en fungeert als inspiratie voor nieuwe woongebieden in Nederland. Horstmanpark laat zien hoe Enschede in 2050 niet alleen is gegroeid in omvang, maar vooral in kwaliteit van leven.	
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja; schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project.	Nee.	
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**		
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	Het project Horstmanpark is één van de projecten van de Strategische Investeringsagenda.	
	A		**Inclusief Enschede**		
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit (in levensonderhoud kunnen voorzien en een dak boven het hoofd)	1. Huisvesting bijzondere doelgroepen 2. Aandeel sociale woningbouw 3. Aandeel betaalbare woningen 4. Soort banen in gebiedsontwikkeling (voor welke doelgroep)	Horstmanpark wordt een gemixte wijk geschikt (bereikbaar) voor een brede doelgroep van toekomstige bewoners. Het programma wordt het komende jaar verder uitgewerkt.

		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken. (stimulerende leefomgeving en mensen zien naar elkaar om)	1. Draagt het project bij aan meer beweging, aan groenere leefomgeving/schone lucht? 2. Draagt het project bij aan het stimuleren van ontmoetingen? 3. Fietsen en wandelen bevorderen boven autogebruik	Door het wonen in een groene setting worden toekomstige bewoners uitgenodigd om naar buiten te gaan. In de wijk zullen routes voor fietsers en wandelaars worden aangelegd. Enerzijds richting de stad, maar ook zeker richting het buitengebied (recreatief uitloopgebied nabij en om de Vitens bekkens). Daarbij heeft het leven in een groene omgeving direct effect op de gezondheid van de bewoners, het verbetert de concentratie, zorgt voor sneller herstel bij ziekte en creëert rust.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen (jeugdige groeit veilig en stabiel op, inwoners nemen deel aan de samenleving en iedere inwoner ontwikkelt talenten)	1. Goede spreiding scholen en sociale voorzieningen 2. Wijkvoorzieningen	Scholen en voorzieningen zijn in de nabije omgeving aanwezig.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**		
		1	Enschede is klimaatneutraal	1. Verbetering van klimaatlabel van woningen (bestaande woningen of nieuwbouw) 2. Wijze van verwarmen in nieuw gebied 3. Aantal woningen met klimaatlabel A 4. Aantal woningen van het gas af 5. Omvang opwek hernieuwbare energie 6. Maatregelen voor hernieuwbare energie (batterij, trafo, voorkomen netcongestie, etc.) 7. Aandacht voor reductie CO2 bij realisatie project (energiegebruik, transport, materialen)	Uitgangspunt is het ontwikkelen van een zo duurzaam mogelijke wijk welke voldoet aan de meest actuele eisen. Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar een duurzaam en toekomstgericht systeem om energie voor de wijk op te wekken en misschien breder (maar niet experimenteel).
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	1. Stijging klimaatlabel openbare ruimte 2. Maatregelen voor vasthouden water 3. Maatregelen voor drinkwater/waterkwaliteit	Bij de planvorming is water en bodem sturend. Door gebruik te maken van het bestaande landschappelijke casco wordt het een klimaatbestendige wijk en is er voldoende ruimte om ook water vast te houden in het gebied, waarbij grote

					aandacht is voor een fijne, leefbare en groene omgeving van de wijk. Door het aanwezige groen kan water langer vastgehouden worden en zal hittestress tegengegaan worden
		3	Enschede is groen en biodivers	1. Toevoeging aantal bomen 2. Toevoeging m^2 groen (buurtgroen, stedelijk groen) 3. Versterken biodiversiteit 4. Daling hittestress	De wijk wordt ontwikkeld binnen het bestaande landschappelijke casco waarbij er ruimte is voor het robuuster maken van verbindende groenstructuren (houtwallen). Door het behouden van de belangrijke aangrenzende groene wiggen (of waar mogelijk versterken) zal dit groen nog verder de stad ingetrokken worden en verbonden worden met andere groengebieden, wat weer van belang is voor de biodiversiteit op stedelijk niveau. Naast dat dit de biodiversiteit ten goede komt, helpt dit ook om hittestress tegen te gaan (en water vast te houden in het gebied).
		4	Enschede is circulair	1. Is de grondstoffeninzet van dit project circulair? 2. Is inkoop circulair? 3. Welke eisen stellen we aan ontwikkelaar o.g.v. circulariteit?	Dit zal t.z.t. nader uitgewerkt worden, waarbij hergebruik van materialen en grondstoffen uitgangspunt is. Ook aan ontwikkelaars en bouwers wordt dit uitgangspunt meegegeven/opgelegd.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**		
		1	Enschede heeft veel baankansen	1. Banengroei, aantal 2. Banengroei toplocaties, aantal 3. Bvo werkfuncties 4. Ruimte voor starters/broedplaatsen 5. Vermindering reistijd naar aanliggende economische centra	De bijdrage is indirect. Het gebied wordt een woonwijk. Voorzieningen (retail e.d.) zijn er al in de buurt. Deze worden, doordat er 1.000 tot 1.300 woningen en daarmee meer bewoners in de buurt bijkomen, versterkt (meer klanten).
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	1. Bijdrage aan bruisende stad (stedelijke voorzieningen, binnenstad, cultuur) 2. Welke doelgroepen worden bediend 3. Bijdrage aan cultureel middenveld 4. Aantal toegevoegde woningen	De wijk gaat een aantrekkelijke woonomgeving bieden voor een brede doelgroep: jong en oud, alleenstaand, of gezinnen, die graag in meer groenstedelijke omgeving willen wonen.

				5. Aantal woningen huur/koop 6. Aantal woningen onder NHG/boven NHG	Door de ligging wordt ook gekeken naar huisvesting van expats gelieerd aan de UT en afgestudeerden. Door hen te bevragen naar hun woningwensen willen we deze groep faciliteren. Daarnaast kan deze ontwikkeling in de toekomst doorstroom zijn voor talent vanuit een hoogstedelijke woonomgeving naar een meer rustiger woonklimaat, passend bij een volgende levensfase.
		3	In Enschede kun je prettig en gezond wonen en leven	1. Verbetering interne bereikbaarheid 2. Omvang herstructurering bestaande wijken/buurten: aantal woningen, groenere leefomgeving, schone lucht, minder geluidsoverlast, gezonde bodem.	De aanleg van een ontsluitingsweg zal ook een bovenwijkse functie hebben. De verkeersdruk op de omliggende wijken en de Horstlindelaan zal hierdoor verminderen. Het project heeft goede kansen om het buitengebied en het recreatief uitloopgebied rondom de Vitens waterbekkens niet alleen toegankelijk te maken voor de wijk, maar ook met de stad te verbinden.
	D		**Open Enschede**		
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen	1. Wijze van communiceren 2. Vertaling van menselijke maat in regelgeving	Door participatie willen we diverse doelgroepen benaderen om hun woonwensen te achterhalen.
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	1. Samenwerking met andere partners 2. Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving	n.v.t.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente		n.v.t.
5.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	Besluit opheffen sportparken, Besluit vestigen WvG, Besluit beschikbaar stellen strategisch verwervingskrediet	
6.			**Schrijf in hoofdlijn de planning uit (graag in 3 periodes: tussen nu en 2027, 2027 – 2030, 2030-2035), wanneer is welk onderdeel/afwegingsinformatie gereed (woningen, voorzieningen, water, groen, etc.)**	Nu – 2027: planvorming, (ruimtelijke) procedures, en grondverwerving 2027- 2030: bestemmingsplanprocedure, grondverwerving en start bouw 2030-2035: bouw woningen etc. en aanleg water en groen	

Kennispark

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	Kennispark bestaat uit drie deelgebieden: de campus van de Universiteit Twente, het Business & Science Park en Twente Village (stadion t/m ijsbaan). Kennispark Twente is de economische motor voor Twente en Enschede. Vanuit een triple helix samenwerking wordt ingezet op het versterken van het internationaal profiel van het gebied en het transformeren van het gebied naar een dynamische omgeving waar bedrijven en talent zich graag vestigen. Het project ligt centraal in de gebiedsontwikkeling Spoorzone Hengelo-Enschede. Kennispark is vooral een locatie voor opleiden, onderzoeken, innoveren en ondernemen, maar kan met specifieke woonmilieus een waardevolle aanvulling zijn op de woonmilieus in de binnensteden van Enschede en Hengelo.
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja; schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project	Kennispark ligt centraal in de SHE.

3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	**Stadsdeel Noord** 	
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	Beschrijf zo concreet mogelijk of, en zo ja hoe het project bijdraagt aan het doel. Neem daarin indien mogelijk in ieder geval de onderstaande afwegingsinformatie op.	
	A		**Inclusief Enschede**		
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit (in levensonderhoud kunnen voorzien en een dak boven het hoofd)	1. Huisvesting bijzondere doelgroepen 2. Aandeel sociale woningbouw 3. Aandeel betaalbare woningen 4. Soort banen in gebiedsontwikkeling (voor welke doelgroep)	De huisvesting op Kennispark is volledig gericht op de doelgroepen die een directe relatie hebben met Kennispark. Op de UT-campus betreft het huisvesting van studenten en medewerkers. De nog toe te voegen huisvesting op het B&S-park richt zich op young professionals en expats. Alle woningen zijn sociale huurwoningen en vallen daardoor in de betaalbare categorie. Kennispark genereert direct en indirect werkgelegenheid voor alle opleidingsniveaus.

		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken. (stimulerende leefomgeving en mensen zien naar elkaar om)	1. Draagt het project bij aan meer beweging, aan groenere leefomgeving/schone lucht? 2. Draagt het project bij aan het stimuleren van ontmoetingen? 3. Fietsen en wandelen bevorderen boven autogebruik	Centraal uitgangspunt in de ontwikkeling van Kennispark is Ontmoeten en Verbinden. Dit uit zich in de (her)inrichting van de buitenruimte (publiek en privaat) en het ontwerp van nieuwe en te renoveren gebouwen. De vergroende buitenruimte met nieuwe wandelroutes stimuleert het bewegen en biedt een veel groenere omgeving dan de huidige inrichting als bedrijventerrein. Samen met de werkgevers wordt ingezet op actief mobiliteitsbeleid en parkeren op afstand bij de Grolsch Veste. Dit stimuleert het fietsen en wandelen.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen (jeugdige groeit veilig en stabiel op, inwoners nemen deel aan de samenleving en iedere inwoner ontwikkelt talenten)	1. Goede spreiding scholen en sociale voorzieningen 2. Wijkvoorzieningen	Kennispark is vooral een werk- en opleidingsgebied en speelt zo een grote rol in de ontwikkeling van inwoners van Enschede in de deelname aan de samenleving en het ontwikkelen van talenten.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**		
		1	Enschede is klimaatneutraal	1. Verbetering van klimaatlabel van woningen (bestaande woningen of nieuwbouw) 2. Wijze van verwarmen in nieuw gebied 3. Aantal woningen met klimaatlabel A 4. Aantal woningen van het gas af 5. Omvang opwek hernieuwbare energie 6. Maatregelen voor hernieuwbare energie (batterij, trafo, voorkomen netcongestie, etc.) 7. Aandacht voor reductie CO2 bij realisatie project (energiegebruik, transport, materialen)	De verouderde woningvoorraad op de campus wordt in de periode 2024-2028 verduurzaamd. De meeste woningen op de campus worden al collectief verwarmd of via een aansluiting op het warmtenet. Nieuwbouw wordt natuurlijk gasloos gerealiseerd. In 2025 heeft het B&S-park als een van de eerste gebieden in Nederland een Breeam certificering behaald op het niveau 2 sterren. Om in aanmerking te komen voor deze certificering wordt stevig ingezet op het tegengaan van wateroverlast, droogte en hittestress. Op Twente Village zal de grootste installatie van zonnepanelen boven parkeerplaatsen worden gerealiseerd i.c.m. een Smart Energy Hub om o.a. netcongestie tegen te gaan.

					Duurzaamheid is voor een sciencepark een vereiste en dat uit zich in bovengemiddelde aandacht in ontwerp, realisatie en beheer/gebruik. Nieuwbouw wordt op eigen initiatief zonder uitzondering duurzamer gerealiseerd dan volgens wet- en regelgeving vereist is.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	1. Stijging klimaatlabel openbare ruimte 2. Maatregelen voor vasthouden water 3. Maatregelen voor drinkwater/waterkwaliteit	Zie onder B1.
		3	Enschede is groen en biodivers	1. Toevoeging aantal bomen 2. Toevoeging m2 groen (buurtgroen, stedelijk groen) 3. Versterken biodiversiteit 4. Daling hittestress	Geen exacte aantallen beschikbaar. Op Kennispark wordt actief ingezet op het vergroenen van publieke en private buitenruimte door het parkeren in parkeergebouwen en/of op afstand bij de Grolsch Veste te realiseren. Er is een stijlboek voor de openbare ruimte opgesteld waarin biodiversiteit een belangrijk uitgangspunt is.
		4	Enschede is circulair	1. Is de grondstoffeninzet van dit project circulair? 2. Is inkoop circulair? 3. Welke eisen stellen we aan ontwikkelaar o.g.v. circulariteit?	Vanuit de Breeam certificering voor het gebied besteedt de gemeente extra aandacht aan de circulariteit van materialen die in de openbare ruimte worden toegepast. Aan ontwikkelaars worden geen specifieke eisen gesteld, zij kiezen veelal zelf reeds voor hogere duurzaamheidsambities dan wettelijk voorgeschreven.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**		
		1	Enschede heeft veel baankansen	1. Banengroei, aantal 2. Banengroei toplocaties, aantal 3. Bvo werkfuncties 4. Ruimte voor starters/broedplaatsen 5. Vermindering reistijd naar aanliggende economische centra	Kennispark is als topwerklocatie naast de binnenstad de belangrijkste banenmotor in Enschede. Zowel in directe als in indirecte banengroei. Een banenmotor die ook in crisisperiodes gewoon doordraait. Doordat op Kennispark innovaties tot stand komen genereert Kennispark ook veel indirecte

					werkgelegenheid bij toeleveranciers en productiebedrijven die profiteren van die innovaties. De laatste jaren (2017-2024) groeit het aantal banen op Kennispark met ruim 300 per jaar (totaal 12.730 banen in 2024). Dit is het netto resultaat van een nog grotere groei bij de technologiebedrijven en universiteit en een krimp bij de algemenere bedrijven op Kennispark. Kennispark genereert werk voor alle opleidingsniveaus van WO tot MBO. MBO-banen zien we gedeeltelijk terug op Kennispark in laboratoria en kleinschalige productiefaciliteiten, maar vooral in de indirecte werkgelegenheid die ontstaat bij toeleveranciers en productiebedrijven.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	1. Bijdrage aan bruisende stad (stedelijke voorzieningen, binnenstad, cultuur) 2. Welke doelgroepen worden bediend 3. Bijdrage aan cultureel middenveld 4. Aantal toegevoegde woningen 5. Aantal woningen huur/koop 6. Aantal woningen onder NHG/boven NHG	Kennispark is een belangrijke plek om talent te boeien en te binden. Het talent is er in grote getale aanwezig. Door ontmoeting en verbinding centraal te stellen, stimuleren we contact tussen talent en de bedrijven, waardoor talenten (net afgestudeerd, maar ook met meer ervaring) een veel beter beeld krijgen van de interessante bedrijven en banen die Enschede en Twente te bieden hebben. Op Kennispark creëren we woonmilieus die aanvullend zijn ten opzichte van de meer stedelijke woonmilieus die elders in Enschede worden gerealiseerd. Zo dragen we bij aan een divers aanbod van woonmilieus om talent te boeien en te binden. De bouw van Bundle@Kennispark is in 2025 gestart.
		3	In Enschede kun je prettig en gezond wonen en leven	1. Verbetering interne bereikbaarheid 2. Omvang herstructurering bestaande wijken/buurten: aantal woningen, groenere	Op Kennispark wordt samen met alle partners ingezet op actief mobiliteitsbeleid gericht op het stimuleren van OV en fiets. Hierdoor blijft een groeiend Kennispark ook in de toekomst goed bereikbaar. Door

				leefomgeving, schone lucht, minder geluidsoverlast, gezonde bodem.	wonen en andere functies toe te voegen ontstaat een gemengd milieu dat verplaatsingen over grotere afstanden minder vaak noodzakelijk maakt. Door het concentreren van het autoparkeren in gebouwen of bij de Grolsch Veste ontstaat ruimte om meer bebouwing samen te laten gaan met meer groen.
	D		**Open Enschede**		
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen	1. Wijze van communiceren 2. Vertaling van menselijke maat in regelgeving	Niet van toepassing
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	1. Samenwerking met andere partners 2. Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving	Kennispark kan alleen succesvol zijn en blijven als de triple helix samenwerking tussen overheid, onderwijs en ondernemers goed werkt. De universiteit, gemeente, ondernemers en vastgoedeigenaren participeren gezamenlijk in de gebiedsorganisatie (inhoudelijk en financieel). Deze organisatie voert voor de founders de regie op uitvoering van de gebiedsstrategie en pakt taken op die de founders zelf minder goed kunnen oppakken. In de samenwerkingsovereenkomst tussen de partijen zijn duidelijke afspraken vastgelegd. Daarnaast is voor Kennispark ook de regionale samenwerking via de Twenteboard (development) en tussen de topwerklocaties erg belangrijk.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente		Niet van toepassing
5.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	Gebiedsstrategie (2018), Structuurvisie (2019), Beeldkwaliteitskader (2019), Stedenbouwkundig en mobiliteitsplan (2021), Investeringsplan en grondexploitatie (2022), (aangepast) krediet parkeergebouw Kennispark (2025)	
6.			**Schrijf in hoofdlijn de planning uit (graag in 3 periodes: tussen nu en 2027, 2027 – 2030, 2030-2035), wanneer is welk**	Tot 2027: • Bouw woongebouw Bundle@Kennispark en gemeentelijk parkeergebouw • Bouw Tech Area fase 1 door HMO.	

			onderdeel/afwegingsinformatie gereed (woningen, voorzieningen, water, groen, etc.)	• Duidelijkheid over Ontwikkeling New Origin Chip Foundry eventueel i.c.m. huisvesting andere faciliteiten en ondernemingen. • Bouw nieuwbouw Demcon Palatijn 2027-2030: • Raadsvoorstel en uitvoering 2e fase investeringsplan Kennispark: kwaliteitsimpuls wegen/openbare ruimte aansluitend aan fase 1, tweede hoofdverbinding over Hengelosestraat, verbeteren langzaam verkeerroutes. • Oplevering woongebouw Bundle@Kennispark, gemeentelijk parkeergebouw en omliggende openbare ruimte. • Kaveluitgifte en ontwikkeling high tech bedrijfsverzamelgebouw in ontwikkelgebied Hengelosestraat • Vertaling ambities SHE naar Kennispark. • Oplevering fase 1 Tech Area door HMO • Planvorming en start bouw fase 2 Tech Area door HMO • Oplevering MedTech Factory • Realisatie New Origin en Chip Tech Center Twente 2030-2035: Raadsvoorstel en uitvoering 3e fase investeringsplan Kennispark: kwaliteitsimpuls wegen/openbare ruimte resterende delen gebied.

Sportclustering Zuid, Schreurserve en Glanerbrug

Zuid

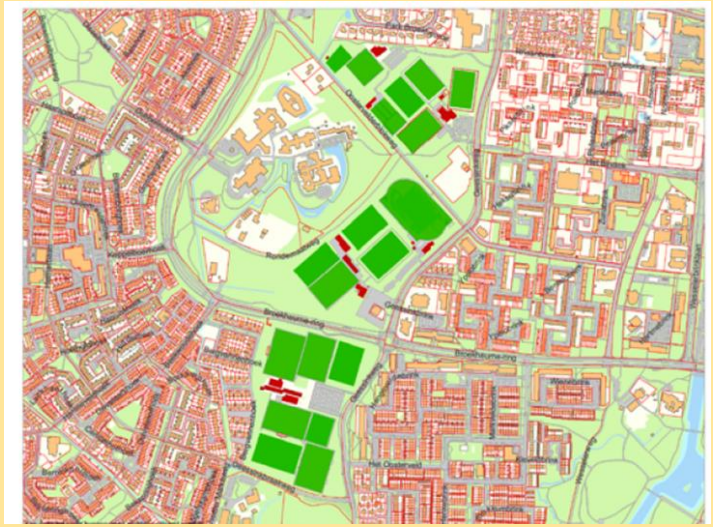

Schreurserve

Glanerbrug

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	De sportterreinen Zuid (Wesselerbrink Zuid), Schreurserve en Glanerbrug zijn op 3 april 2023 aangewezen als een clusteringslocaties. **Zuid** Op Zuid zitten op dit moment 3 voetbalverenigingen namelijk Victoria ’28, Aramea en SVV. CVV Achilles dat een eigen terrein aan de Horstlindelaan heeft moet aan dit cluster worden toegevoegd. Daarmee worden in totaal 2 terreinen vrijgespeeld (SVV/Achilles) en wordt door de realisatie van een MFSA een toekomstbestendig sportpark in Zuid gerealiseerd. **Schreurserve** Op Schreurserve spelen momenteel 3 verenigingen CVV Sparta, SV Vosta en T.V.V. EVV Phenix zal in de zomer van 2026 verhuizen naar sportpark Schreurserve en tijdelijk de huisvesting delen met SV Vosta. In april 2023 en juni 2023 is de clusterlocatie Schreurserve door de raad bekrachtigd.

				Beide locaties hebben veel overeenkomsten. Het aantal leden van de verenigingen samen komt ongeveer overeen. Ook hebben de verenigingen op beide locaties aangegeven samen te willen gaan werken in één gezamenlijk gebouw. Voor beide locaties is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar de realisatie van een MFSA. Daarnaast wordt gekeken naar de inpasbaarheid van alle voorzieningen op het terrein maar ook naar de aansluiting op de omgeving. **Glanerbrug** Sportlust Glanerbrug en Eilermark zijn gefuseerd, nieuwe naam ESC. We leveren een bijdrage aan ESC zodat ze een nieuwe accommodatie kunnen realiseren. Dat betekent dat er geen MFSA wordt gerealiseerd.
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja; schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project	Het is onderdeel van de grotere clusteringsopgave voor sportterreinen.
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	Zuid ligt in de Wesselerbrink in stadsdeel Zuid. Schreurserve ligt in de wijk Stokhorst in stadsdeel Oost.

Schreurserve ligt in stadsdeel Oost in de wijk Ribbelt - Stokhorst

Cluster Glanerbrug ligt in Enschede Oost, in Glanerbrug tussen de Gronausestraat en de Ekersdijk

4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**		
	A		**Inclusief Enschede**		
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit (in levensonderhoud kunnen voorzien en een dak boven het hoofd)	1. Huisvesting bijzondere doelgroepen 2. Aandeel sociale woningbouw 3. Aandeel betaalbare woningen 4. Soort banen in gebiedsontwikkeling (voor welke doelgroep)	
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken. (stimulerende leefomgeving en mensen zien naar elkaar om)	1. Draagt het project bij aan meer beweging, aan groenere leefomgeving/schone lucht? 2. Draagt het project bij aan het stimuleren van ontmoetingen? 3. Fietsen en wandelen bevorderen boven autogebruik	Clustering van sportparken draagt bij aan het stimuleren van sport en bewegen en ontmoeten. Door toekomstbestendige en duurzame sportparken te ontwikkelen krijgt het sportpark een fraaie uitstraling wat helpt bij het aantrekken van leden. Om te zorgen dat kinderen en volwassenen laagdrempelig kunnen blijven sporten zijn aantrekkelijke en moderne accommodaties nodig waar een gevarieerd aanbod aanwezig is. Ook draagt het bij aan het binden van sporttalent.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen (jeugdige groeit veilig en stabiel op, inwoners nemen deel aan de samenleving en iedere inwoner ontwikkelt talenten)	1. Goede spreiding scholen en sociale voorzieningen 2. wijkvoorzieningen	Clustering van sportparken draagt bij aan het stimuleren van sport, bewegen en ontmoeten. Toekomstbestendige en duurzame sportparken krijgen een fraaie uitstraling wat meerwaarde heeft voor de wijk. Het levert een bijdrage aan goede voorzieningen in de wijk
	B		**Groen en duurzaam Enschede**		
		1	Enschede is klimaatneutraal	1. Verbetering van klimaatlabel van woningen (bestaande woningen of nieuwbouw) 2. Wijze van verwarmen in nieuw gebied 3. Aantal woningen met klimaatlabel A 4. Aantal woningen van het gas af	Bij nieuwbouw van accommodaties wordt duurzaam en klimaatneutraal gebouwd. Zonnepanelen, groene daken, ledverlichting rond velden worden zoveel mogelijk toegepast. We streven ernaar energieneutraal te bouwen. Bij de aanbesteding wordt daarop gestuurd.

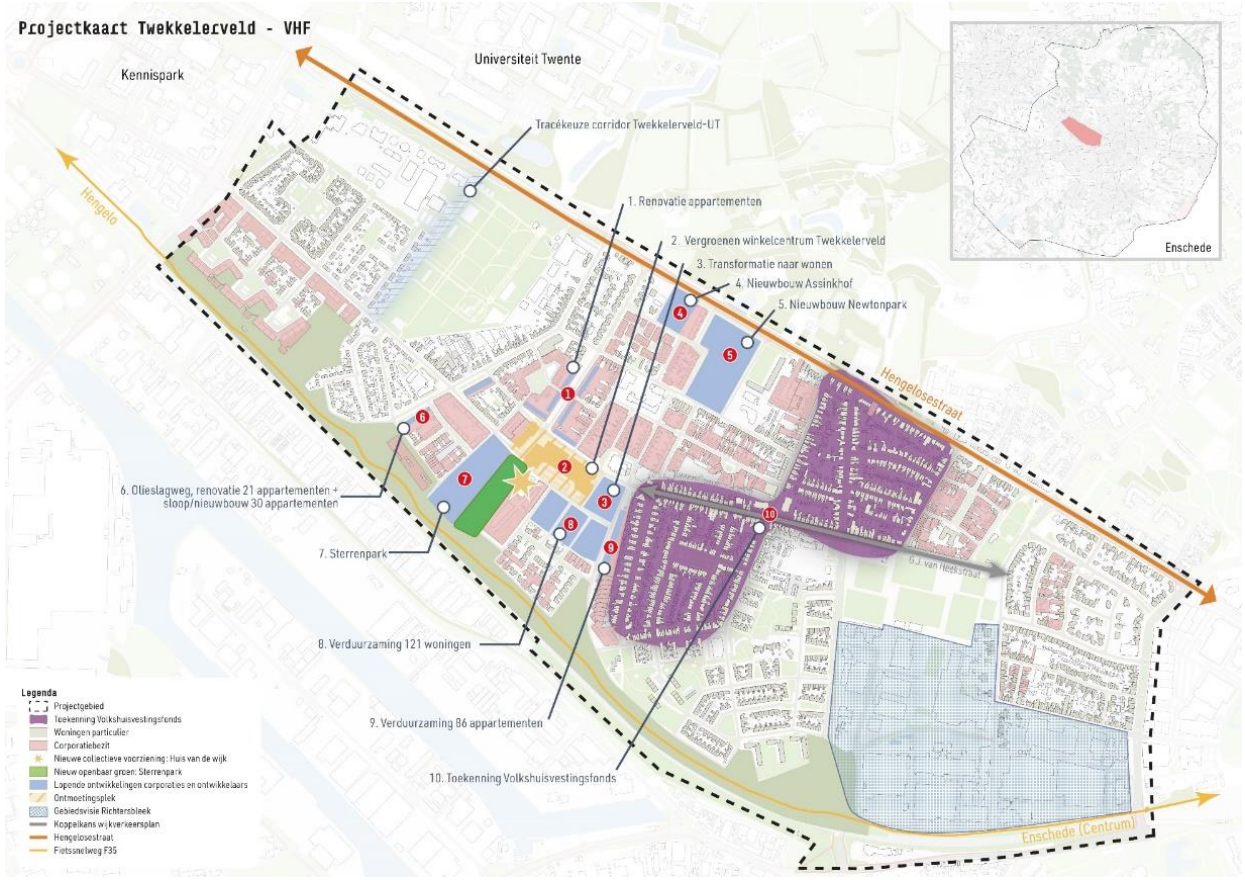
				5. Omvang opwek hernieuwbare energie 6. Maatregelen voor hernieuwbare energie (batterij, trafo, voorkomen netcongestie, etc.) Aandacht voor reductie CO2 bij realisatie project (energiegebruik, transport, materialen)	
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	1. Stijging klimaatlabel openbare ruimte 2. Maatregelen voor vasthouden water 3. Maatregelen voor drinkwater/waterkwaliteit	We nemen in de clusteringsopgave ook de opgave voor water en groen mee en proberen deze te combineren.
		3	Enschede is groen en biodivers	1. Toevoeging aantal bomen 2. Toevoeging m^2 groen (buurtgroen, stedelijk groen) 3. Versterken biodiversiteit 4. Daling hittestress	Op het totale terrein wordt gekeken naar het toevoegen of in stand houden van groenstructuren. Door het gebied loopt een ecozone. Die wordt gehandhaafd.
		4	Enschede is circulair	1. Is de grondstoffeninzet van dit project circulair? 2. Is inkoop circulair? 3. Welke eisen stellen we aan ontwikkelaar o.g.v. circulariteit?	n.v.t.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**		
		1	Enschede heeft veel baankansen	1. Banengroei, aantal 2. Banengroei toplocaties, aantal 3. Bvo werkfuncties 4. Ruimte voor starters/broedplaatsen 5. Vermindering reistijd naar aanliggende economische centra	De sportverenigingen organiseren veel sociaal maatschappelijke initiatieven die indirect bijdragen aan het verbeteren van baankansen. Ook het beheer van de sportterreinen levert banen op.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	1. Bijdrage aan bruisende stad (stedelijke voorzieningen, binnenstad, cultuur) 2. Welke doelgroepen worden bediend 3. Bijdrage aan cultureel middenveld	

				4. Aantal toegevoegde woningen 5. Aantal woningen huur/koop 6. Aantal woningen onder NHG/boven NHG	
		3	In Enschede kun je prettig en gezond wonen en leven	1. Verbetering interne bereikbaarheid 2. Omvang herstructurering bestaande wijken/buurten: aantal woningen, groenere leefomgeving, schone lucht, minder geluidsoverlast, gezonde bodem.	Door sportclustering proberen we het sporten aantrekkelijk te houden. Dat draagt bij aan de gezondheid van de bewoners. Door te zorgen voor toekomstbestendige multifunctionele sportaccommodaties bieden we voorzieningen op een breed maatschappelijk terrein. De MFSA's worden breder in gezet dan alleen sporten en bewegen. Ook andere sociale activiteiten gaan plaatsvinden in de MFSA's. Hierdoor kan de hele wijk profiteren van deze voorziening. Moderne accommodaties hebben een aanzuigende werking voor nieuwe leden. Daarnaast worden de sportparken steeds meer ingezet voor water, klimaat en biodiversiteit. Zowel Schreurserve, Zuid als Glanerbrug is gelegen langs of aan Groen-blauw structureren waardoor er diverse koppelkansen zijn.
	D		**Open Enschede**		
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen	1. Wijze van communiceren 2. Vertaling van menselijke maat in regelgeving	De sportverenigingen zijn vanaf het begin betrokken bij de clusteringsopgave en kunnen hun eigen inbreng geven.
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	1. Samenwerking met andere partners 2. Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving	In de clusteringsopgave wordt samengewerkt met Sportaal, FEV en afzonderlijke sportverenigingen om samen tot het beste resultaat te komen.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente		n.v.t.
5.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	4 april 2023 en 26 juni 2023 besluit tot clustering en herindeling. April 2025 voorbereidingskrediet MFSA's Zuid en Schreurserve	

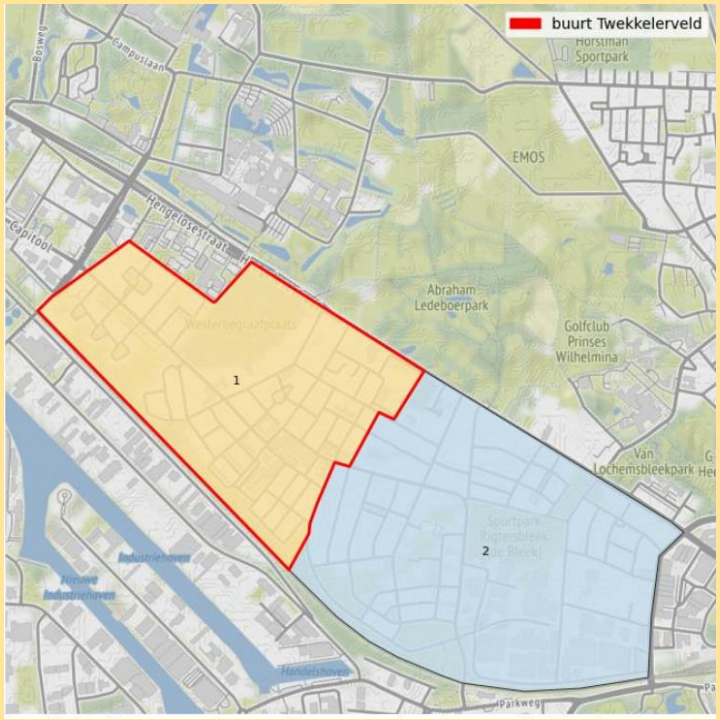
6.			**Schrijf in hoofdlijn de planning uit (graag in 3 periodes: tussen nu en 2027, 2027 – 2030, 2030-2035), wanneer is welk onderdeel/afwegingsinformatie gereed (woningen, voorzieningen, water, groen, etc.)**	➢ In 2026 worden de ontwerpen voor de verschillende clusterlocaties verder uitgewerkt ➢ In 2026 worden de aanbestedingen opgestart t.b.v. de realisatie van de MFSA's Zuid en Scheurserve ➢ In 2026 wordt een krediet aangevraagd voor de clusterlocatie in Glanerbrug ➢ De subsidie aan ESC voor de investeringen in de accommodatie wordt in 2026 verleend ➢ Realisatie zal in 2027 - 2028 plaatsvinden

Integrale gebiedsaanpak Twekkelerveld (voorheen: DIA Twekkelerveld)

nieuw twekkelerveld
alles aanwezig!

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	De integrale gebiedsaanpak voor Twekkelerveld is een langjarige aanpak waarbij projecten en maatregelen op het gebied van wonen, energie & klimaat, economie, mobiliteit en sociale opgaven integraal in de wijk worden opgepakt. Het primaire doel is om de leefbaarheid en veiligheid in de wijk te verbeteren. Het is een samenwerking tussen de gemeente en belangrijke partners zoals de woningbouwcorporaties Domijn, De Woonplaats en Ons Huis. Meer informatie over de gebiedsaanpak is ook terug te lezen op Home - Twekkelerveld - Jij Maakt Enschede
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja; schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project	Er is sprake van een breed gebiedsprogramma met verschillende projecten in verschillende fasen. De belangrijkste projecten die in een voorbereidingsfase zijn: • Warmtenet Twekkelerveld (haalbaarheidsonderzoek business case); • Ruimtelijk handelingskader Sahara /West Twekkelerveld, inclusief een tracékeuze voor toekomstige verbinding (corridor) Twekkelerveld – UT; • Onderhoud en nieuw wegprofiel Jupiterstraat; • Nieuwbouw IKC (Huis van de Wijk); • Sterrenpark; • Herontwikkeling Paulusschool (oude schoollocatie Zevensterstraat); • Vergroenen Orionplantsoen; • Subsidie Volkshuisvestingfonds – verduurzaming van circa 300 particuliere woningen in Twekkelerveld; • Ondergronds brengen hoogspanningskabels Tennet; Daarnaast zijn er een aantal lopende projecten in een uitvoeringsfase: • Groenblauwstructuurplan Twekkelerveld; • Wijkverkeersplan Twekkelerveld; • Vergroenen openbare ruimte winkelcentrum Twekkelerveld • Integrale aanpak afvalproblematiek; • Diverse sloop-nieuwbouw, renovatie en verduurzamingsprojecten van de woningbouwcorporaties; • Nieuwbouw Assinkhof; • Aanpak energiearmoede (diverse kleinere ondersteunende maatregelen op het gebied van besparen en isoleren voor bewoners van Twekkelerveld met extra inzet van een energieambassadeur van Incluzio); De integrale gebiedsaanpak Twekkelerveld heeft samenhang met de gebiedsprogramma's Kennispark en Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE).

3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	De wijk Twekkelerveld waarvoor de integrale gebiedsaanpak wordt uitgevoerd, ligt in ons stadsdeel Noord. Het bestaat uit twee buurten: 1. Twekkelerveld 2. Tubantia – Toekomst. *1) Twekkelerveld 2) Tubantia-Toekomst*	
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	Beschrijf zo concreet mogelijk of, en zo ja hoe het project bijdraagt aan het doel. Neem daarin indien mogelijk in ieder geval de onderstaande afwegingsinformatie op.	De integrale gebiedsaanpak is ontstaan vanuit inzichten die de strategische investeringsafweging (SIA) ons hebben gegeven over kwetsbare wijken in Enschede. Twekkelerveld is nog steeds één van de kwetsbare wijken waarin de leefbaarheid en veiligheid moet worden verbeterd om geen achterstand te krijgen

					op andere wijken in de stad. Ook in de Omgevingsvisie is de gebiedsaanpak Twekkelerveld benoemd als één van de sleutelprojecten waar we sociale en ruimtelijke verbeteringen willen realiseren. Onder andere door woonplekken toe te voegen en de groene spoorcorridor te ontwikkelen. De nieuwbouw en herontwikkeling vanuit woningcorporaties creëert kansen om talent in de stad te houden en dichterbij het aangrenzende kennispark te brengen. Daarmee wordt het prettig(er) wonen en leven in de wijk. Aanpassingen in de openbare ruimte dragen bij aan klimaatbestendigheid en moet hittestress en wateroverlast tegengaan in deze wijk. De integrale gebiedsaanpak stelt de gemeente in staat om zowel intern als met partners (Incluzio, woningbouwcorporaties, e.d.) onderwerpen integraal te bespreken en op te lossen. Hierbij kan gedacht worden aan koppelkansen voor uitvoeringsprojecten, het aanjagen van bewonersinitatieven en het aanpakken van afvalproblematiek. Deze aanpak leidt tot breed gedragen en duurzame oplossingen die lang haar vruchten afwerpen.
	A		**Inclusief Enschede**		
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit (in levensonderhoud kunnen voorzien en een dak boven het hoofd)	1. Huisvesting bijzondere doelgroepen 2. Aandeel sociale woningbouw 3. Aandeel betaalbare woningen 4. Soort banen in gebiedsontwikkeling (voor welke doelgroep)	De wijk kent een brede spreiding in woningtypen, inkomensniveaus en gemiddelde leeftijd. Het totaal aan woningen is 4693. Het aantal woningen (sociale woningbouw) in het bezit van de corporaties is in de gehele wijk 46%. Specifiek in de buurt Twekkelerveld is dit percentage 76%. Daarnaast is er in de wijk relatief een hoog percentage kamergewijze verhuur. Dit levert soms woonoverlast op.

					Het gemiddelde inkomen in de wijk bedraagt € 25.400,- wat aanzienlijk lager is dan het stedelijk gemiddelde van Enschede (€27.900). Daarnaast kampt de wijk met diverse sociale uitdagingen. Dit geldt in het bijzonder voor de buurt Twekkelerveld, waar het aandeel inwoners met een bijstandsuitkering twee keer zo hoog is als het gemiddelde in Enschede. **Vormen van een gebiedsgerichte sociale agenda** Op basis van een gebiedsanalyse, aanvullende data en gesprekken met bewoners formuleren we acties voor de korte termijn. Deze richten zich onder andere op bestaanszekerheid en taalvaardigheid. Denk aan informatieavonden over (financiële) regelingen, taalondersteuning en themabijeenkomsten die het netwerk in de wijk versterken en het gesprek over knelpunten en kansen stimuleren. In Twekkelerveld wordt daarnaast gewerkt aan de opzet van een jongere hub en een huiskamer voor ouders, in samenwerking met Zonnewijzer+. Ook wordt de inzet op het Proathuus geïntensiveerd, zodat de buurtwerker zich meer kan richten op verdiepend contact met bewoners. Parallel aan de uitvoering van de korte termijn acties ontwikkelen we samen met de organisatie, partners en inwoners een lange termijn aanpak. Daarbij staat het principe centraal dat ongelijk investeren in ongelijke situaties nodig is om meer impact te realiseren. Om de gebiedsaanpak te versterken brengen we per thema de

					huidige inzet vanuit het stedelijk beleid in kaart, zoals *Rondkomen met je Inkomen*, *Onze Jeugd, Onze Zorg*, *Gezond Enschede*, *Samen Leven, Samen Zorgen* en het *Integraal Veiligheidsplan*. We verkennen hoe deze inzet in Twekkelerveld kan worden vergroot. Zo behouden we de verbinding met het stedelijk beleid en kunnen we maatwerk bieden op gebiedsniveau. **Concrete (fysieke) projecten** Naast de gebiedsgerichte sociale agenda dragen ook verschillende fysieke projecten bij aan financiële zekerheid en stabiliteit in Twekkelerveld: • **SPUK-subsidies van het Rijk**, zoals het Volkshuisvestingsfonds en de Stedelijke Isolatiebon, waarmee woningen energiezuiniger en toekomstbestendiger worden gemaakt. • **Nieuwbouw**, onder andere voor ouderen uit de wijk, om doorstroming op de woningmarkt te bevorderen, aangevuld met woningen in andere segmenten. • **Transitievisie warmte**: Twekkelerveld is aangewezen voor een haalbaarheidsonderzoek naar aardgasvrij wonen. Dit onderzoek is afgerond. In 2025 starten we samen met woningcorporaties het besluitvormingsproces, met als doel een betaalbaar en betrouwbaar warmtenet dat bijdraagt aan financiële zekerheid voor bewoners.
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken	1. Draagt het project bij aan meer beweging, aan groenere leefomgeving/schone lucht?	Er wordt binnen de gebiedsaanpak ingezet op het verbeteren van de fysieke leefomgeving. Met middelen uit het

			(stimulerende leefomgeving en mensen zien naar elkaar om)	2. Draagt het project bij aan het stimuleren van ontmoetingen? 3. Fietsen en wandelen bevorderen boven autogebruik	Volkshuisvestingsfonds wordt geïnvesteerd in een nieuw park rond de sloop- en nieuwbouw in het Sterrenpark. Met het Groen-Blauw Structuurplan Twekkelerveld en de vergroening van het winkelcentrum bereiden we maatregelen voor tegen hittestress en wateroverlast. Tegelijkertijd ontstaat een aantrekkelijke openbare ruimte die uitnodigt tot verblijf en ontmoeting. De komst van een integraal kindcentrum (Huis van de Wijk) is gericht op het creëren van een centraal ontmoetingspunt voor bewoners en (sociale) partners. Hier worden twee basisscholen samengevoegd en gecombineerd met andere maatschappelijke functies. Ook de omliggende openbare ruimte krijgt een kwaliteitsimpuls. Deze ontwikkeling is een belangrijke pijler binnen de integrale gebiedsaanpak. Met het wijkverkeersplan onderzoeken we hoe veilig fietsen en wandelen verder kan worden gestimuleerd. De tracékeuze voor de corridor Twekkelerveld–Universiteit Twente draagt daarnaast bij aan betere en veiligere fiets- en wandelverbindingen richting de campus.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen (jeugdige groeit veilig en stabiel op, inwoners nemen deel aan de samenleving en iedere inwoner ontwikkelt talenten)	1. Goede spreiding scholen en sociale voorzieningen 2. wijkvoorzieningen	Met de realisatie van een nieuw integraal kindcentrum (Huis van de Wijk) worden tweebasisscholen samengevoegd. We combineren dat met andere maatschappelijke ontmoetingsfuncties voor de wijk én geven de omliggende openbare ruimte een impuls. Deze toekomstige ontmoetingsplek voor de wijk zien we als een belangrijke ontwikkeling binnen de integrale gebiedsaanpak.

	B		**Groen en duurzaam Enschede**		
		1	Enschede is klimaatneutraal	1. Verbetering van klimaatlabel van woningen (bestaande woningen of nieuwbouw) 2. Wijze van verwarmen in nieuw gebied 3. Aantal woningen met klimaatlabel A 4. Aantal woningen van het gas af 5. Omvang opwek hernieuwbare energie 6. Maatregelen voor hernieuwbare energie (batterij, trafo, voorkomen netcongestie, etc.) 7. Aandacht voor reductie CO2 bij realisatie project (energiegebruik, transport, materialen)	Twekkelerveld kent volgens de beschikbare data een gemiddeld laag energielabel; veel woningen hebben nog label D of lager. Dit is aanleiding om extra in te zetten op het isoleren van bestaande woningen. Daarnaast onderzoeken we samen met woningcorporaties de haalbaarheid van een gefaseerde aanleg van een warmtenet. Voor een rendabel warmtenet is aansluiting van minimaal 70% van de woningen noodzakelijk. In de wijk vinden of komen diverse (her)ontwikkelingen plaats, zoals Newtonpark, Assinkhof en Sterrenpark, en op langere termijn de herontwikkeling van de Paulusschool, een deel van de Sahara en het gebied Rigtersbleek. Ook voeren woningcorporaties meerdere renovatie- en sloop/nieuwbouwprojecten uit. Deze ontwikkelingen vergroten het aandeel klimaat neutrale en aardgasvrije woningen in Twekkelerveld. Voor de gehele wijk stimuleren, ondersteunen en faciliteren we daarnaast duurzaamheidsinitiatieven van particuliere woningeigenaren. Dit doen we met ondersteuning van het Energieloket Enschede en de extra inzet van een energieambassadeur van Incluzio.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	1. Stijging klimaatlabel openbare ruimte 2. Maatregelen voor vasthouden water 3. Maatregelen voor drinkwater/waterkwaliteit	Op het gebied van hittestress en wateroverlast ligt er ook een opgave in Twekkelerveld, vooral voor hittestress. Binnen de integrale gebiedsaanpak benutten we daarom actief koppelkansen om de wijk klimaatbestendiger te maken. Bij regulier onderhoud en vervanging van riolering en wegen ontstaan mogelijkheden om extra te investeren in groene en blauwe

					elementen in de openbare ruimte. Deze werkzaamheden stemmen we waar mogelijk beter op elkaar af. Daarnaast werken we aan een groen-blauwstructuurplan. De uitkomsten hiervan vormen de leidraad voor de uitvoering en prioritering van klimaatbestendige maatregelen in de wijk.
		3	Enschede is groen en biodivers	1. Toevoeging aantal bomen 2. Toevoeging m2 groen (buurtgroen, stedelijk groen) 3. Versterken biodiversiteit 4. Daling hittestress	Met bestaande en toekomstige vergroeningsprojecten, voortkomend uit het groen-blauwstructuurplan, wordt Twekkelerveld steeds groener en neemt de biodiversiteit toe. We investeren in nieuwe en vergroende openbare ruimte bij het winkelcentrum Twekkelerveld en het Sterrenpark, waarmee hittestress wordt verminderd. Daarnaast worden thema's als wateroverlast en hittestress structureel meegenomen in gesprekken met woningcorporaties over gebiedsontwikkeling in de wijk.
		4	Enschede is circulair	1. Is de grondstoffeninzet van dit project circulair? 2. Is inkoop circulair? 3. Welke eisen stellen we aan ontwikkelaar o.g.v. circulariteit?	Binnen de integrale gebiedsaanpak sluiten we aan bij de ambitie van de gemeente Enschede om in 2050 volledig circulair te zijn. Daarbij volgen we het koersdocument Circulaire Economie en de Grondstoffenvisie Gemeente Enschede 2030–2050. De inzet van grondstoffen, inkoop en eisen aan ontwikkelaars zijn belegd bij projectmanagers van individuele projecten. Wanneer vanuit de gebiedsaanpak wordt ingekocht, gebeurt dit in afstemming met de afdeling Inkoop en volgens de geldende voorwaarden. Een concreet voorbeeld is de aanbesteding binnen het

					Volkshuisvestingsfonds, waarin extra aandacht is voor biobased isoleren.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**		
		1	Enschede heeft veel baankansen	1. Banengroei, aantal 2. Banengroei toplocaties, aantal 3. Bvo werkfuncties 4. Ruimte voor starters/broedplaatsen 5. Vermindering reistijd naar aanliggende economische centra	De gebiedsaanpak Twekkelerveld richt zich primair op het vergroten van veiligheid en leefbaarheid en het realiseren van ruimtelijke en sociale verbeteringen. Verbeteringen aan woningen, openbare ruimte en de sociale structuur dragen in algemene zin ook bij aan een aantrekkelijker vestigingsklimaat voor ondernemers. Hoewel de gebiedsaanpak niet primair is gericht op economische ontwikkeling of banengroei, kent de wijk een opvallend groot aantal ondernemers: ruim 800 geregistreerde bedrijven. Daarnaast ligt Twekkelerveld strategisch tussen het Kennispark en bedrijventerrein Rigtersbleek, waar onder andere de Spinnerij als start-up community is gevestigd. Het versterken van de fysieke verbindingen biedt hier kansen. In 2024 heeft de raad de gebiedsvisie voor bedrijventerrein Rigtersbleek vastgesteld. Deze visie zet in op een gedeeltelijke transformatie naar wonen en een kwalitatieve impuls voor nieuwe bedrijvigheid.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	1. Bijdrage aan bruisende stad (stedelijke voorzieningen, binnenstad, cultuur) 2. Welke doelgroepen worden bediend 3. Bijdrage aan cultureel middenveld 4. Aantal toegevoegde woningen 5. Aantal woningen huur/koop	Twekkelerveld ligt dicht bij het centrum en heeft aantrekkingskracht op een jongere doelgroep. De nabijheid van de binnenstad en de Universiteit Twente, gecombineerd met de relatieve betaalbaarheid van woningen, maakt de wijk aantrekkelijk voor talent en draagt bij aan talentbehoud. Woningverbetering en verduurzaming versterken de wijk als toekomstbestendige en aantrekkelijke woonmilieu.

				6. Aantal woningen onder NHG/boven NHG	Door bij nieuwbouw naast goedkope en betaalbare woningen ook middeldure en dure woningen toe te voegen, vergroten we de aantrekkelijkheid van Twekkelerveld en verbreden we het aanbod voor verschillende doelgroepen. In de investeringsagenda zijn momenteel 38 woningen opgenomen met een grondexploitatie met financieel tekort: 18 koopwoningen aan de Zevensterstraat en 30 sociale huurwoningen binnen de corridorlocatie. In de komende jaren worden circa 200 woningen toegevoegd, exclusief de verkenning van inbreidingsmogelijkheden vanuit de SHE en de Omgevingsvisie. Komend jaar verkennen we samen met Domijn de ruimtelijke kansen, opgaven en verdichtingsmogelijkheden in West-Twekkelerveld, waaronder de Sahara.
		3	In Enschede kun je prettig en gezond wonen en leven	1. Verbetering interne bereikbaarheid 2. Omvang herstructurering bestaande wijken/buurten: aantal woningen, groenere leefomgeving, schone lucht, minder geluidsoverlast, gezonde bodem.	Door maatregelen tegen hittestress, vergroening van de openbare ruimte en verduurzaming van woningen dragen we bij aan een gezond en prettig leefklimaat in Twekkelerveld. Woningcorporaties werken aan het verbeteren en verduurzamen van hun vastgoed, waarbij wij actief koppelkansen zoeken tussen woningverbetering, herinrichting van de openbare ruimte en sociale opgaven. Prettig wonen gaat hand in hand met veilig en comfortabel van en naar je woning komen. In 2026 wordt een wijkverkeersplan opgesteld, voor én door de wijk, waarin oplossingen voor de meest urgente verkeersproblemen worden uitgewerkt. Hierbij zoeken we proactief naar koppelkansen met toekomstige

					uitvoeringsprojecten, zodat wonen in Twekkelerveld nog aangenamer wordt.
	D		**Open Enschede**		
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen	1. Wijze van communiceren 2. Vertaling van menselijke maat in regelgeving	Samen met partners en bewoners is een ambitiedocument voor Twekkelerveld opgesteld, inclusief kernwaarden. Eén van de kernwaarden luidt: *"Twekkelerveld ontwikkelen we samen"*. De gemeente voert de gebiedsaanpak niet alleen uit, maar doet dit nadrukkelijk samen met bewoners en ondernemers, die het beste weten wat er in de wijk speelt. Zo krijgt iedereen de kans om plannen te verbeteren en ondersteunen we spontane initiatieven. Binnen projecten stimuleren we participatie via bewonersbijeenkomsten, peilingen en communicatiekanalen zoals de wijkkrant Twekkelerveld en *Jij Maakt Enschede*. Recente voorbeelden zijn: • Het afvalfestival, georganiseerd samen met stakeholders en de wijk • Een klankbordgroep van bewoners die meedenkt over de subsidieregeling VHF • Een enquête onder bewoners over de vergroeningsplannen bij het winkelcentrum
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	1. Samenwerking met andere partners 2. Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving	De gebiedsaanpak Twekkelerveld is een samenwerking tussen de corporaties Domijn, De Woonplaats, Ons Huis en de gemeente Enschede. Daarnaast werken wij ook samen met welzijnsorganisaties, bewoners en andere stakeholders. Ten aanzien van de energietransitie staan wij in contact met Twence, Ennatuurlijk en Enexis.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente		Voor onze projectcommunicatie maken we gebruik van digitale middelen, waaronder

					Social media, Jij maakt Enschede, digitale nieuwsbrieven via de wijkkrant Twekkelerveld.
5.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	- In 2020 is de wijkaanpak Twekkelerveld (visiedocument) door het college vastgesteld en is de raad geïnformeerd. De stadsdeelcommissie Noord is vervolgens regelmatig over de voortgang van de gebiedsaanpak geïnformeerd. De laatste keer gebeurde dat in april 2024; - In de door de raad vastgestelde Transitie visie Warmte is Twekkelerveld aangewezen als pilot, om de wijk aardgasvrij maken. - De gebiedsvisie Rigtersbleek is op 13 mei 2024 vastgesteld door de raad. - De raad is in september 2024 schriftelijk geïnformeerd over de aanvraag volkshuisvestingsfonds - De raad heeft in juni 2025 besloten krediet te vertrekken voor het verbeteren van de openbare ruimte bij het winkelcentrum Twekkelerveld en (een deel van) de vereiste cofinanciering op de subsidie vanuit het Volkshuisvestingsfonds. - Voor verschillende projecten binnen het programma, waaronder de bouw van het Newtonpark, zijn door de raad ruimtelijke en financiële kaderstellende besluiten genomen.	
6.			**Schrijf in hoofdlijn de planning uit (graag in 3 periodes: tussen nu en 2026, 2026 – 2030, 2030-2035), wanneer is welk onderdeel/afwegingsinformatie gereed (woningen, voorzieningen, water, groen, etc.)**	**2026** - **Warmtenet Twekkelerveld** In 2026 wordt duidelijk of de betrokken partijen hun handtekening willen zetten onder een samenwerkingsovereenkomst voor het warmtenet. - **Vergroenen winkelcentrum Twekkelerveld** Begin 2026 wordt de vergroening van het winkelcentrum uitgevoerd. - **Nieuwbouw IKC (Huis van de Wijk)** In 2026 wordt de locatie definitief aangekocht en wordt er gewerkt aan een financieel haalbaar ontwerp. Gestart wordt met de planologische procedure en wordt een investeringsvoorstel aan de raad voorgelegd. - **Sterrenpark** Het Sterrenpark bestaat uit de sloop van 150 en nieuwbouw van 250 woningen door De Woonplaats, Het huis van de wijk, de nieuwe inrichting van de openbare ruimte en de realisatie van een aantal koopappartementen. In 2026 wordt het stedenbouwkundige handelingskader definitief gemaakt en wordt gestart met de planologische procedure. - **Wijkverkeersplan Twekkelerveld** In 2026 wordt het wijkverkeersplan Twekkelerveld opgeleverd en gepresenteerd aan de raad. - **Groenblauw Twekkelerveld;** In 2026 wordt het groenblauw structuurplan opgeleverd.	

				- **Volkshuisvestingsfonds Twekkelerveld**. In Q2 2026 komen we met een voorstel om de subsidieverordening vast te stellen voor de middelen die we vanuit de rijksoverheid hebben gekregen om 300 particuliere woningen te verbeteren. - **Ondergrond brengen hoogspanningskabels Tennet** In Q1 2026 komen we met een kredietvoorstel i.v.m. een offerte van Tennet om een basisontwerp uit te werken voor het ondergronds brengen van hoogspanningskabels Tennet - **Ruimtelijk handelingskader West Twekkelerveld** Toekomstplannen voor Sahara Noord, Zuid en omliggend gebied met woningen van Domijn op grond van de gemeente. **2026 – 2030** - **Warmtenet Twekkelerveld (haalbaarheidsonderzoek business case);** In de periode 2026-2030 vindt voorbereiding en start van de uitvoeringsfase plaats indien de samenwerkingsovereenkomst tot stand is gekomen en er sprake is van een investeringsbeslissing door de raad. - **Nieuwbouw IKC (Huis van de Wijk);** In 2026 start de ontwerp en voorbereidingsfase voor het IKC en realisatie vindt naar verwachting tussen 2027 en 2028 plaats. - **Sterrenpark** In 2027 start de sloop en het bouwrijp maken van het terrein. Dat gebeurt gefaseerd. Realisatie van de woningen, het huis van de wijk en de aanleg van de het park zullen een periode tot 2031 in beslag nemen. - **Herontwikkeling Paulusschool;** Er wordt eerst gewerkt aan een ontwikkelovereenkomst en dan start de verdere planvorming en planologische procedure. De realisatiefase kan pas op z’n vroegst in 2030 plaatsvinden nadat het Huis van de Wijk is opgeleverd en de school kan verhuizen. - **Herontwikkeling locatie Zevensterschool** Deze locatie komt ook beschikbaar na oplevering van het huis van de wijk. In 2027 -2028 kan een plan worden gemaakt voor de herontwikkeling van deze locatie. Die vervolgens via een tender op de markt gezet kan worden. Realisatie zal op z’n vroegst in 2030 beginnen. - **Diverse renovatie en verduurzamingsprojecten van de woningbouwcorporaties;** Ook de andere corporaties zullen met hun vastgoed aan de slag gaan om uiterlijk 2028 te verduurzamen.

				- **Volkshuisvestingsfonds Twekkelerveld**. In de periode 2026-2030 vindt uitvoering plaats van de verschillende maatregelen die zijn gesubsidieerd vanuit het volkshuisvestingsfonds. Denk hierbij aan verduurzaming woningen, bouw van het IKC en investeren in openbare ruimte Sterrenpark. - **Uitvoeringsprojecten openbare ruimte** Met het wijkverkeersplan en Groenblauwstructuurplan als basis hopen we de komende jaren in de wijk diverse ruimtelijke verbeteringen te kunnen doorvoeren. De planning hiervan is nu nog niet bekend. Er wordt gezocht naar koppelkansen met bijvoorbeeld noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden. **2030 – 2035** - **Hoogspanningskabels ondergronds brengen** In de periode 2030-2035 gaat Tennet hoogspanningskabels in de buurt Twekkelerveld ondergronds brengen. - **Warmtenet Twekkelerveld** In de periode 2030-2035 vindt uitvoering plaats indien de samenwerkingsovereenkomst tot stand is gekomen en er sprake is van een investeringsbeslissing door de raad. - **Nieuwbouw IKC (Huis van de Wijk);** In 2030wordt het IKC gerealiseerd en opgeleverd. - **Sterrenpark** - **Zevensterstraat** - **Herontwikkeling Paulusschool;** In 2030 vindt de realisatiefase plaats. De scholen kunnen verhuizen zodra de nieuwbouw IKC is opgeleverd. - **Herontwikkeling West Twekkelerveld** Renovatie/inbreiding/sloop en nieuwbouw voor o.a. Sahara Noord-Zuid en omliggende woningen van Domijn.

Topsportcampus Diekman

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	Het doel is het creëren van een topsportklimaat in het gebied Diekman West. Een groot deel van het project bestaat uit de realisatie van een trainingscomplex voor FC Twente met daarbij een Sportmedisch datacentrum. In dit gebied wordt ook het nieuwe zwembad gerealiseerd. Het openbare terrein tussen alle sportvoorzieningen moet opnieuw worden ingericht zodat het een aantrekkelijk gebied wordt. Ook leggen we hier een nieuw waterafvoersysteem aan voor afvoer van water uit de wijk Varvik-Diekman.
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja; schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project	Het is geen onderdeel van een grotere gebiedsontwikkeling maar hangt wel samen met projecten in de directe omgeving zoals de nieuwbouw van het zwembad en de sportclustering op Diekman Oost.

3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**		Dit ligt in stadsdeel Oost.
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	Dit project draagt vooral bij aan het vasthouden van talent. Daarbij gaat het zowel om sporters als om partijen die hieraan gerelateerd zijn en daarmee banen realiseren in Enschede op zowel sport-medisch gebied als op het gebied van data-analyse.	
	A		**Inclusief Enschede**		
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit (in levensonderhoud kunnen voorzien en een dak boven het hoofd)	n.v.t.	
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken. (Stimulerende leefomgeving en mensen zien naar elkaar om)	Dit project is in eerste instantie gericht op topsporters. Maar ook de LOOT leerlingen van het Stedelijk Lyceum als leden van amateursportverenigingen kunnen gebruik maken van een deel van de faciliteiten. Bovendien is bekend dat de trainingen van de FC Twente selectie vaak bezocht worden door vaste (vaak oudere) supporters waarvoor dit ook een plek is voor sociale contacten.	

		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen (jeugdige groeit veilig en stabiel op, inwoners nemen deel aan de samenleving en iedere inwoner ontwikkelt talenten)	Op Diekman Oost worden de amateursporten gebundeld op Diekman West de topsporten.	
	B		**Groen en duurzaam Enschede**		
		1	Enschede is klimaatneutraal	Het gebouw van het trainingscomplex en het SMDC worden energieneutraal gerealiseerd. Er is ook veel aandacht voor eigen energievoorziening en wateropvang.	
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	In de herstructurering wordt ook de waterafvoer van de wijk Varvik Diekman opgenomen door een nieuw aan te leggen bovengrondse waterafvoer.	
		3	Enschede is groen en biodivers	Voor het plan moeten helaas een aantal bomen worden gekapt maar deze worden gecompenseerd in de nieuw aan te leggen openbare ruimte rondom het perceel.	
		4	Enschede is circulair	Nog niet bekend.	
	C		**Aantrekkelijk Enschede**		
		1	Enschede heeft veel baankansen	Het sportmedisch datacentrum (SMDC) biedt onderdak aan verschillende organisaties die zich inzetten op het snijvlak van sport, gezondheidzorg, onderzoek en data-analyse. Dit biedt arbeidsplaatsen in het hoge segment. Het onderhoud en beheer van het sportcomplex en de openbare ruimte biedt banen in alle segmenten.	
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	Een topsportvoorziening als deze biedt sporttalent de mogelijkheid om zich in Enschede te ontwikkelen en voorkomt dat ze moeten vertrekken naar andere delen van het land.	
		3	In Enschede kun je prettig en gezond wonen en leven	Het draagt bij aan het voorzieningenklimaat in Enschede.	
	D		**Open Enschede**		
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen	n.v.t.	
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	Er is sprake van een netwerkorganisatie in het SMDC en het trainingscomplex. Partijen die bijvoorbeeld betrokken zijn: Pro F, OCON, UT, Saxion, MST, Demcon, FC Twente.	
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente	n.v.t.	

5.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	Intentieovereenkomst op 4 februari 2021, raadsbesluit 15 juli 2024
6.			**Schrijf in hoofdlijn de planning uit (graag in 3 periodes: tussen nu en 2027, 2027 – 2030, 2030-2035), wanneer is welk onderdeel/afwegingsinformatie gereed (woningen, voorzieningen, water, groen, etc.)**	Bouwrijp maken is gestart in 2025 en wordt afgerond in 2026. Aanleg OR zal in 2027 plaatsvinden.

Warenhuis

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	De gebiedsontwikkeling Warenhuis bestaat uit de volgende onderdelen: 1. Transformatie van het rijksmonument Oude V&D van leegstaand retailpand naar publiek, maatschappelijke, culturele invulling met Concordia, Sonnevanck en de bibliotheek als nieuwe bewoners van 'het Warenhuis'. 2. Ontwikkeling van het binnenterrein tussen de Brammelerdwarsstraat en de Korte Hengelosestraat. Hier realiseren we circa 36 urban villa's en saneren we circa 1.000m^2 retail. Hiermee bieden we ruimte voor een nieuw woonmilieu en verbeteren we de sociale veiligheid en kwaliteit van de openbare ruimte. 3. Opwaarderen oude gevels en kwalitatieve invulling van de panden aan de Korte Hengelosestraat 19 - 23. 4. Stimuleren van gevelverbetering bij de overige pandeigenaren en ondernemers in de Korte Hengelosestraat via het Stimuleringsfonds. 5. Herinrichting van de openbare ruimte (Korte Hengelosestraat, Brammelerstraat, Brammelerdwarsstraat en Plein De Graaff) voor meer verblijfskwaliteit, sociale veiligheid en als vliegwiel voor het aanjagen van private investeringen.
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja; schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project	In oktober 2022 is het Actieplan Binnenstad door de gemeenteraad vastgesteld. Het Actieplan binnenstad is in coproductie met binnenstad partners en inwoners tot stand gebracht en wordt ook in samenwerking met hen uitgevoerd. Enschede verbreedt tussen nu en 2030 haar basis als 'winkelstad van het oosten' en groeit uit tot een vitaal, multifunctioneel en onderzoekend centrumgebied. Door verschillende acties willen we samen de binnenstad aantrekkelijker maken: met meer groen, een meer divers winkel- en horeca-aanbod, broedplaatsen een plek geven en

				technologie, innovatie en creativiteit meer zichtbaar maken. De partners in de binnenstad willen werken aan een stad waar het prettig is om te verblijven en waar iedereen zich thuis- en veilig voelt. Straten als de Korte Hengelosestraat, De Heurne en Noorderhagen en gebouwen als het oude V&D-pand (Het Warenhuis) en de Irene Promenade bieden ruimte voor creatieve en innovatieve concepten, nieuwe vormen van bedrijvigheid en woningen voor studenten, starters en ouderen. Deze transformatie vraagt om regie en investeringen van de gemeente. Voor deze ontwikkeling wordt tevens een beroep gedaan op de subsidie Impulsaanpak Winkelgebieden, die in het leven is geroepen om het binnenstedelijk gebied weer aantrekkelijk te maken en retail vierkante meters in het centrum te verminderen. Door het realiseren van een cultuurwarenhuis op de plek van het oude V&D gebouw zal het gebied weer publiek trekken, zoals dit in het verleden ook het geval was. Het Warenhuis draagt bij aan een toekomstbestendige en vitale binnenstad van Enschede. Het Warenhuis krijgt de rol van ontmoetingsplek en creatieve broedplaats in de binnenstad van Enschede. Door van het monumentale pand een bruisende plek te maken voor een breed en divers publiek, krijgt Enschede niet alleen passende invulling van beeldbepalend cultureel erfgoed. Het Warenhuis heeft ook een sterke culturele, educatieve en sociale functie. Dit heeft een grote maatschappelijke en economische betekenis voor de stad. Het Warenhuis zorgt voor beleving, reuring en levendigheid en zal bezoekers trekken en blijven trekken naar een sterk veranderende binnenstad. Zo vergroot Enschede de belevings- en verblijfswaarde van het centrumgebied én behoudt Enschede haar aantrekkingskracht voor inwoners en ondernemers in de stad en regio. De plannen voor het Warenhuis passen daarnaast in de ambitie die Enschede heeft geformuleerd voor een bruisende binnenstedelijke omgeving met een groot cultureel aanbod. Door ook de omgeving van dit pand toekomstbestendig en groen te maken, wordt deze plek, die de toegangspoort van het station en Centrumkwadraat naar de binnenstad is.	
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**		
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	Beschrijf zo concreet mogelijk of, en zo ja hoe het project bijdraagt aan het doel. Neem daarin indien mogelijk in ieder geval de onderstaande afwegingsinformatie op.	Een vitale en aantrekkelijke binnenstad biedt werkgelegenheid en maakt van Enschede een prettige, (be)leefbare en inclusieve stad. Een fijne plek om in te verblijven, winkelen, wonen, werken en/of ondernemen. In de ontwikkeling van openbare ruimte liggen kansen voor vergroening/verduurzaming en het stimuleren van ontmoeten en een gezonde leefstijl.

	A		Inclusief Enschede		
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit (in levensonderhoud kunnen voorzien en een dak boven het hoofd)	1. Huisvesting bijzondere doelgroepen 2. Aandeel sociale woningbouw 3. Aandeel betaalbare woningen 4. Soort banen in gebiedsontwikkeling (voor welke doelgroep)	Niet van toepassing
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken. (stimulerende leefomgeving en mensen zien naar elkaar om)	1. Draagt het project bij aan meer beweging, aan groenere leefomgeving/schone lucht? 2. Draagt het project bij aan het stimuleren van ontmoetingen? 3. Fietsen en wandelen bevorderen boven autogebruik	"Ontmoeten, sporten en spelen kan nog meer gestimuleerd worden, juist door een aantrekkelijke, sociaal veilige (her)inrichting van de openbare ruimte van het kruispunt De Graaf en aanliggende straten. Dit draagt bij aan een levendige binnenstad. Voor alle binnenstadbewoners en -bezoekers. Met de ontwikkeling van het Warenhuis maken we een leegstaand, monumentaal pand weer leefbaar voor de stad. Het is een plek bij uitstek waar ontmoeting en verbinding centraal staat." Tevens wordt de openbare ruimte vergroend en wordt het fietsen en wandelen gestimuleerd. Door de openbare fietsenkelder onder het pand mee te nemen in de ontwikkeling wordt fietsen extra gestimuleerd.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen (jeugdige groeit veilig en stabiel op, inwoners nemen deel aan de samenleving en iedere inwoner ontwikkelt talenten)	1. Goede spreiding scholen en sociale voorzieningen 2. Wijkvoorzieningen	Vergroening geeft het kruispunt De Graaf en aanliggende straten meer kleur en sfeer, verhoogt de verblijfskwaliteit van de openbare ruimte en draagt bij aan klimaatadaptie en biodiversiteitsbehoud. Door een mix van functies en voorzieningen blijft de omgeving van het Warenhuis in balans. Dit heeft weer een aantrekkende werking waardoor in de toekomst wellicht ook ruimte voor (betaalbaar) wonen, bijvoorbeeld voor studenten wordt gerealiseerd.

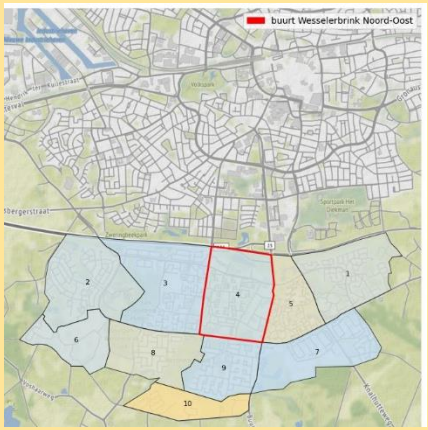
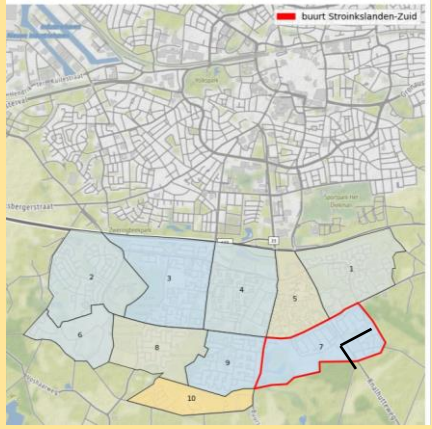
	B		**Groen en duurzaam Enschede**		
		1	Enschede is klimaatneutraal	1. Verbetering van klimaatlabel van woningen (bestaande woningen of nieuwbouw) 2. Wijze van verwarmen in nieuw gebied 3. Aantal woningen met klimaatlabel A 4. Aantal woningen van het gas af 5. Omvang opwek hernieuwbare energie 6. Maatregelen voor hernieuwbare energie (batterij, trafo, voorkomen netcongestie etc) 7. Aandacht voor reductie CO2 bij realisatie project (energiegebruik, transport, materialen)	Kansen voor verduurzaming worden benut tijdens ontwikkelingen en transformatie van het voormalige V&D pand dat behouden en hierdoor toegankelijk blijft voor de inwoners en bezoekers van Enschede. Het wordt verbouwd conform de laatste duurzaamheidseisen. Daarnaast worden nieuwe appartementen gerealiseerd aan de Brammelerdwarsstraat met gemeenschappelijke groene (semi-) openbare ruimte.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	1. Stijging klimaatlabel openbare ruimte 2. Maatregelen voor vasthouden water 3. Maatregelen voor drinkwater/waterkwaliteit	Door het vergroenen van het gebied wordt hittestress verminderd en kan water beter infiltreren in de bodem.
		3	Enschede is groen en biodivers	1. Toevoeging aantal bomen 2. Toevoeging m2 groen (buurtgroen, stedelijk groen) 3. Versterken biodiversiteit 4. Daling hittestress	Door het vergroenen van het gebied wordt hittestress verminderd en kan water beter infiltreren in de bodem. De gevels van de parkeergarage en daken worden voorzien van groen.
		4	Enschede is circulair	1. Is de grondstoffeninzet van dit project circulair? 2. Is inkoop circulair? 3. Welke eisen stellen we aan ontwikkelaar o.g.v. circulariteit?	Door de genoemde partijen samen in het monumentale (oude) V&D-pand te huisvesten, blijft het pand behouden voor de stad en toegankelijk voor een groot publiek.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**		
		1	Enschede heeft veel baankansen	1. Banengroei, aantal 2. Banengroei toplocaties, aantal 3. Bvo werkfuncties 4. Ruimte voor starters/broedplaatsen	Een vitale binnenstad genereert werkgelegenheid door de mix aan functies en voorzieningen zoals deze in Het Warenhuis worden gerealiseerd (Cultuur, Retail, Horeca, Bedrijvigheid,

				5. Vermindering reistijd naar aanliggende economische centra	Dienstverlening etc.). Een culturele trekker van deze omvang zorgt voor een vitale binnenstad en voor een aantrekkelijker vestigingsklimaat voor bedrijven en personen in Enschede. Dit wordt zichtbaar in Het Warenhuis, waar verschillende initiatieven, zoals film, exposities, jeugdtheater en onderwijs zich onder één dak huisvesten.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	1. Bijdrage aan bruisende stad (stedelijke voorzieningen, binnenstad, cultuur) 2. Welke doelgroepen worden bediend 3. Bijdrage aan cultureel middenveld 4. Aantal toegevoegde woningen 5. Aantal woningen huur/koop 6. Aantal woningen onder NHG/boven NHG	"Door de verwachte toename van het aantal inwoners van Enschede, is het wenselijk om ook de verschillende cultuurelementen meer in het zicht en toekomstbestendig in te passen in de het stadscentrum. Door samenwerking van de verschillende partijen, zal dit een meerwaarde voor de stad betekenen. Initiatieven zoals dit vergroten de leefbaarheid, zijn de motor achter aantrekkingskracht en stimuleren daarmee ook het ondernemingsklimaat én de mogelijkheden om studenten en andere talentrijke jongeren na hun opleiding voor Enschede te behouden. De woningbouwontwikkeling aan de Brammelerdwarsstraat zet hier in op woningen voor young potentials. (36 appartementen in de middenhuur). Daarnaast is het hebben van verschillende culturele voorzieningen een must voor een stad met een omvang van Enschede. Dit is ook een voorwaarde om talent vast te houden. Door de drie partijen (Concordia, Sonnevanck en de Bibliotheek Enschede-Haaksbergen) samen in het Warenhuis te huisvesten, zal dit de uitstraling en toegankelijkheid van de instanties versterken.

		3	In Enschede kunnen je prettig en gezond wonen en leven	1. Verbetering interne bereikbaarheid 2. Omvang herstructurering bestaande wijken/buurten: aantal woningen, groenere leefomgeving, schone lucht, minder geluidsoverlast, gezonde bodem.	Het achter terrein van de Korte Hengelosestraat wordt getransformeerd tot een groene en dynamische ruimte, waar plek is om elkaar te ontmoeten. De mix van functies en het fijne verblijfsklimaat zorgt ervoor dat de binnenstad (be)leefbaar en van iedereen (inclusief) is.
	D		**Open Enschede**		
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen	1. Wijze van communiceren 2. Vertaling van menselijke maat in regelgeving	Niet van toepassing
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	1. Samenwerking met andere partners 2. Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving	De gebiedsontwikkeling Het Warenhuis wordt gerealiseerd met externe partners. Daarnaast jagen we via het Stimuleringsfonds private investeringen voor kwaliteitsverbetering in de Korte Hengelosestraat aan. Het Actieplan binnenstad is in coproductie met binnenstad partners en inwoners tot stand gebracht en wordt ook in samenwerking uitgevoerd.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente		Niet van toepassing
5.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	In oktober 2025 beschikbaar stellen van het voorbereidingskrediet voor het traject verbouw Warenhuis.	
6.			**Schrijf in hoofdlijn de planning uit (graag in 3 periodes: tussen nu en 2027, 2027 – 2030, 2030-2035), wanneer is welk onderdeel/afwegingsinformatie gereed (woningen, voorzieningen, water, groen, etc.)**	2026: definitie en ontwerpfase voor V&D pand als cultureel warenhuis, gevelverbeteringen Korte Hengelosestraat middels stimuleringsregeling, bouw Urban villa's 2026-2030: fysieke transformatie Warenhuis tot cultureel walhalla en oplevering, Oplevering Urban villa's (2027) (Brammelerdwarsstraat) aanpassingen openbare ruimte, binnen gebied Urban villa's, Korte Hengelosestraat, Plein de Graaf, Brammelerstraat 2030-2035: afronden projecten openbare ruimte	

Wijkaanpak Zuid (voorheen DIA Zuid)				
1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	In Enschede-Zuid zijn de wijk Wesselerbrink Noordoost ('t Lang) en de buurt Hanenberglanden in Stroinkslanden-Zuid op basis van de Stedelijke Investeringsafweging (SIA) aangewezen als prioritaire gebieden voor een integrale wijkaanpak. Deze gebieden worden gekenmerkt door een hoge mate van kwetsbaarheid en kennen aanzienlijke opgaven op het gebied van taalvaardigheid, inkomen, (energie)armoede, woonoverlast, criminaliteit, leefbaarheid en sociale veiligheid. De wijkaanpak betreft een langjarige, programmatische inzet die een extra impuls geeft om deze complexe sociale en fysieke vraagstukken structureel aan te pakken. Het primaire doel is het verbeteren van de leefbaarheid en de sociale veiligheid in deze wijken. Binnen deze aanpak werken professionele partijen – waaronder woningcorporaties, zorg- en welzijnsorganisaties en de gemeente – in nauwe samenwerking met bewoners aan het realiseren van de beoogde resultaten. De wijkaanpak biedt een integrale en programmatische benadering om gemeentelijke beleidsdoelstellingen op het gebied van leefbaarheid, sociale veiligheid en duurzaamheid te realiseren. Door het bundelen van fysieke en sociale opgaven ontstaat een samenhangende aanpak die bijdraagt aan een structurele verbetering van kwetsbare wijken.
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja; schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project	**Wijkaanpak: Uitwerking en Lopende Projecten** Een mogelijke uitkomst van de wijkaanpak, gebaseerd op de beoogde doelstellingen, is een gedeeltelijke gebiedsontwikkeling. Binnen een plan van aanpak wordt in samenwerking met partners en bewoners gewerkt aan diverse thema's en opgaven, die op termijn worden samengevoegd tot een integraal uitvoeringsprogramma. De wijkaanpak vormt het instrument om gemeentelijke beleidsdoelstellingen te vertalen naar concrete projecten en activiteiten. **Lopende fysieke projecten** **1. Aanpak energiearmoede** In het kader van de gemeentebrede aanpak energiearmoede begeleiden en stimuleren wij kleine verduurzamingsmaatregelen bij eigenaar-bewoners. Daarnaast zetten wij via de SPUK-regelingen in op isolerende maatregelen voor particuliere eigenaar-bewoners binnen de doelgroep energiearmoede. De opgedane kennis en ervaringen over effectieve bewonersbenadering worden structureel meegenomen in de verdere uitwerking van de wijkaanpak.

				2. Uitvoering Volkshuisvestingsfonds Eind 2023 is de subsidieaanvraag van de gemeente voor Hanenberglanden toegekend door het Volkshuisvestingsfonds van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Medio 2024 heeft de gemeenteraad ingestemd met de vereiste cofinanciering. Het doel van het Volkshuisvestingsfonds is het verbeteren van leefbaarheid en veiligheid in kwetsbare gebieden, primair door de verbetering van de particuliere woningvoorraad en secundair door de (her)inrichting van de openbare ruimte. Dit project vormt een essentieel onderdeel van de wijkaanpak in Hanenberglanden. **Projecten in voorbereiding** **Wesselerbrink Noordoost ('t Lang)** • Uitvoeringsplan wijkaanpak **Opgaven:** o Integraal ontwerp en uitvoering ondergrondse infrastructuur: • Vervanging warmtenet • Vervanging riolering • Vervanging waterleiding o Aanpak openbare ruimte • Verduurzaming woningvoorraad • Uitvoering Wijkuitvoeringsplan (WUP) • Uitvoering programma gebiedsgerichte aanpak Deze opgaven vormen het vliegwiel voor de wijkaanpak in Wesselerbrink Noordoost ('t Lang) **Hanenberglanden** • Uitvoeringsplan wijkaanpak • Uitvoering programma gebiedsgerichte aanpak • Verkenning ontwikkellocaties **Participatie en communicatie** Een zorgvuldig participatie- en communicatietraject is een integraal onderdeel van de wijkaanpak. Hiermee borgen wij betrokkenheid van bewoners en partners en zorgen wij voor transparantie in de uitvoering.

3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	De focusgebieden voor de wijkaanpak in Zuid: Kaart 1: 't Lang (Rood) Wesselerbrink Noord-Oost (4) Kaart 2: Hanenberglanden (Zwart) een buurt binnen Stroinkslanden Zuid (Rood) (7) 	
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	Beschrijf zo concreet mogelijk of, en zo ja hoe het project bijdraagt aan het doel. Neem daarin indien mogelijk in ieder geval de onderstaande afwegingsinformatie op.	
	A		**Inclusief Enschede**		
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit (in levensonderhoud kunnen voorzien en een dak boven het hoofd)	1. Huisvesting bijzondere doelgroepen 2. Aandeel sociale woningbouw 3. Aandeel betaalbare woningen 4. Soort banen in gebiedsontwikkeling (voor welke doelgroep)	**Algemeen** Binnen de wijkaanpak Wesselerbrink Noordoost ('t Lang) en Hanenberglanden richten wij ons op huishoudens die te maken hebben met energiearmoede. Deze doelgroep wordt actief geholpen, gestimuleerd en ontzorgd bij het treffen van energiezuinige maatregelen, met als doel het verlagen van de energielasten en het vergroten van wooncomfort. **Hanenberglanden** De middelen uit het Volkshuisvestingsfonds worden ingezet voor de verbetering en

					verduurzaming van woningen van particuliere eigenaar-bewoners. Een goed geïsoleerde en verbeterde woning draagt bij aan een lager energieverbruik en stelt onderhoudskosten uit, wat de financiële positie van bewoners versterkt.
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken (stimulerende leefomgeving en mensen zien naar elkaar om)	1. Draagt het project bij aan meer beweging, aan groenere leefomgeving/schone lucht? 2. Draagt het project bij aan het stimuleren van ontmoetingen? 3. Fietsen en wandelen bevorderen boven autogebruik	Binnen de wijkaanpak brengen we samen met betrokken partners en bewoners de wensen en verbetermogelijkheden voor de openbare ruimte in kaart. Bij de uitvoering van deze verbeterslag streven we naar: • Een groenere leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeting; • Prioriteit voor langzaam verkeer, waarbij fietsen en wandelen voorrang krijgen boven autogebruik; • Extra ontmoetingsplekken, waar mogelijk, om sociale cohesie te versterken. Daarnaast informeren we inwoners over het belang van goede ventilatie. Een energiezuinige woning in combinatie met voldoende ventilatie voorkomt vochtproblemen en draagt bij aan een gezondere leefomgeving.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen (jeugdige groeit veilig en stabiel op, inwoners nemen deel aan de samenleving en iedere inwoner ontwikkelt talenten)	1. Goede spreiding scholen en sociale voorzieningen 2. wijkvoorzieningen	Het doel van de wijkaanpak is het structureel verbeteren van de leefbaarheid en sociale veiligheid in de wijk. Samen met partners en bewoners bepalen we welke maatregelen hiervoor nodig zijn. Binnen de aanpak ligt de nadruk op sociale thema's zoals een gezonde en veilige ontwikkeling van jeugdigen, talentontwikkeling, participatie naar vermogen en het bieden van passende ondersteuning. Beoogde effecten zijn onder meer: jeugdigen spelen actief in de wijk, nemen deel aan sport- en cultuuractiviteiten, volgen onderwijs en behalen een diploma of startkwalificatie.

	B		**Groen en duurzaam Enschede**		
		1	Enschede is klimaatneutraal	1. Verbetering van klimaatlabel van woningen (bestaande woningen of nieuwbouw) 2. Wijze van verwarmen in nieuw gebied 3. Aantal woningen met klimaatlabel A 4. Aantal woningen van het gas af 5. Omvang opwek hernieuwbare energie 6. Maatregelen voor hernieuwbare energie (batterij, trafo, voorkomen netcongestie, etc.) 7. Aandacht voor reductie CO2 bij realisatie project (energiegebruik, transport, materialen)	De energietransitie is een belangrijk thema binnen de wijkaanpak Het Lang en Hanenberglanden. Onze inzet richt zich op: • Verduurzaming van de bestaande woningvoorraad; • Versnelling van de totale verduurzamingsopgave en energietransitie. We bereiden ons voor op toekomstige warmtebronnen, in lijn met het wijkuitvoeringsplan (bijvoorbeeld een warmtenet of een all-electric oplossing), en op de opwek van hernieuwbare energie, zoals het plaatsen van zonnepanelen. Binnen de wijkaanpak Het Lang en Hanenberglanden wordt de verduurzamingsopgave bij gespikkeld bezit waar mogelijk samen met woningcorporaties uitgevoerd. Het uitgangspunt is om aan te sluiten bij de planning van de corporaties en eigenaar-bewoners de mogelijkheid te bieden mee te liften op het verduurzamingsaanbod van de corporatie. Woningisolatie draagt bij aan een beter energielabel en vermindert de CO_2-uitstoot van woningen. De wijkuitvoeringsplannen voor Het Lang is momenteel in voorbereiding. Deze plannen geven richting aan de keuze voor de warmtebron in de wijk en beschrijven welke maatregelen daarvoor nodig zijn.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	1. Stijging klimaatlabel openbare ruimte 2. Maatregelen voor vasthouden water 3. Maatregelen voor drinkwater/waterkwaliteit	Binnen de wijkaanpak werken we samen met partners en bewoners aan oplossingen om hittestress en wateroverlast te verminderen en droogte in de zomer te voorkomen. We zetten in op het klimaatbestendiger maken van tuinen en daken en op groen-blauwe

					aanpassingen in de openbare ruimte. Waar mogelijk koppelen we deze opgave aan plannen voor vervanging van riolering en onderhoud aan wegen.
		3	Enschede is groen en biodivers	1. Toevoeging aantal bomen 2. Toevoeging m2 groen (buurtgroen, stedelijk groen) 3. Versterken biodiversiteit 4. Daling hittestress	De wijkaanpak resulteert in een wijkplan waarin de beoogde projecten worden beschreven die bijdragen aan de gemeentelijke groen-blauwe doelstellingen. In dit plan staat het creëren van een klimaatbestendige omgeving centraal. Dit doen we door het toevoegen van bomen, extra buurtgroen en maatregelen voor waterbeheer. Zo verminderen we hittestress en droogte, versterken we de biodiversiteit en zorgen we ervoor dat inwoners minder wateroverlast ervaren.
		4	Enschede is circulair	1. Is de grondstoffeninzet van dit project circulair? 2. Is inkoop circulair? 3. Welke eisen stellen we aan ontwikkelaar o.g.v. circulariteit?	Bij projecten geven we voorrang aan marktpartijen die herbruikbare materialen en grondstoffen toepassen. Hiervoor stellen we duidelijke inkoopeisen op. Daarnaast stimuleren we eigenaar-bewoners om bij verduurzaming gebruik te maken van bio-based materialen.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**		
		1	Enschede heeft veel baankansen	1. Banengroei, aantal 2. Banengroei toplocaties, aantal 3. Bvo werkfuncties 4. Ruimte voor starters/broedplaatsen 5. Vermindering reistijd naar aanliggende economische centra	Een positief effect van een verbeterde leefbaarheid en veiligheid is dat Enschede Zuid aantrekkelijker wordt voor ondernemingen om zich te vestigen. Dit kan leiden tot groei van de wijkeconomie, extra werkgelegenheid en een versterking van lokale voorzieningen. Bovendien draagt een bloeiende economie bij aan meer sociale cohesie en een aantrekkelijker woon- en werkklimaat.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	1. Bijdrage aan bruisende stad (stedelijke voorzieningen, binnenstad, cultuur) 2. Welke doelgroepen worden bediend	Binnen de wijkaanpak Het Lang en Hanenberglanden verkennen we de kansen voor in- en uitbreiding van woningen. Eventuele plannen stemmen we zoveel mogelijk af op de actuele vraag en sluiten

				3. Bijdrage aan cultureel middenveld 4. Aantal toegevoegde woningen 5. Aantal woningen huur/koop 6. Aantal woningen onder NHG/boven NHG	aan bij de gemeentelijke doelstellingen. Uitgangspunt is een goede balans tussen huur en koop, met aandacht voor betaalbaarheid. Een meer divers woningaanbod vergroot de aantrekkingskracht van de wijk en maakt het mogelijk om meerdere doelgroepen te bereiken.
		3	In Enschede kun je prettig en gezond wonen en leven	1. Verbetering interne bereikbaarheid 2. Omvang herstructurering bestaande wijken/buurten: aantal woningen, groenere leefomgeving, schone lucht, minder geluidsoverlast, gezonde bodem.	Binnen de wijkaanpak richten we ons primair op het vergroten van de leefbaarheid en veiligheid in de wijk. Samen met partners en bewoners onderzoeken we wat daarvoor nodig is en werken we dit uit in concrete plannen. Binnen deze aanpak zetten we onder andere in op: • het terugdringen van criminaliteit, waaronder illegale (onder)verhuur en straatcriminaliteit (zoals drugshandel); • het verbeteren van het openbaar groen; • het realiseren van een gezond binnenklimaat in woningen; • het verminderen van geluidsoverlast; • het terugdringen van CO_2-uitstoot; Waarom doen we dit? • Een laag percentage (drugs)criminaliteit draagt bij aan een veilige en prettige leefomgeving. • Meer groen zorgt voor een gezondere en aantrekkelijkere wijk. • Goede ventilatie in woningen voorkomt vochtproblemen en gezondheidsklachten. • Verbeterde (glas)isolatie vermindert niet alleen geluidsoverlast, maar ook energieverlies.

	D		Open Enschede		
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen	1. Wijze van communiceren 2. Vertaling van menselijke maat in regelgeving	Een succesvolle wijkaanpak begint met een zorgvuldig communicatie- en participatietraject. Voor de wijkaanpak Het Lang en Hanenberglanden stellen we een richtinggevend communicatie- en participatieplan op. Dit plan wordt samen met partners en bewoners op maat gemaakt, zodat we zoveel mogelijk inwoners bereiken. We zetten in op: • optimale digitale informatievoorziening via sociale mediakanalen; • inzet van de welzijnsorganisatie voor bewoners die digitaal moeilijk bereikbaar zijn. Alle teksten in brieven, folders en andere middelen worden standaard geschreven op taalniveau B1, wat staat voor eenvoudig en begrijpelijk Nederlands. De fysieke projecten in Hanenberglanden (VHF) en 't Lang vormen een vliegwiel voor de wijkaanpak. Ze geven ons de kans om letterlijk achter de voordeur te komen. Dit biedt mogelijkheden om in gesprek te gaan over wat er verder speelt bij bewoners. Bij signalen van (sociale) problematiek kunnen we direct doorverwijzen naar onze sociale partners.
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	1. Samenwerking met andere partners 2. Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving	Een wijkaanpak staat of valt met samenwerking. We werken integraal samen met partners en stakeholders: professionele organisaties zoals woningcorporaties, zorg- en welzijnsorganisaties, ondernemers én bewoners. Samen werken we aan het uitwerken van zowel fysieke als sociale doelstellingen en het oplossen van vraagstukken in de wijk. Het aantal en type partners verschilt per project. Bewoners worden zoveel mogelijk

					betrokken en spelen een belangrijke rol. Binnen de wijkaanpak faciliteren we waar mogelijk bewonersinitiatieven die direct of indirect bijdragen aan een veilige en leefbare omgeving.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente		Binnen de wijkaanpak streven we naar een zo optimaal mogelijke digitale informatievoorziening. We maken gebruik van moderne digitale kanalen en slimme oplossingen om bewoners snel, toegankelijk en transparant te informeren. Dit sluit aan bij de ambitie van Enschede om in toenemende mate een digitale gemeente te zijn.
5.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	Raadsbesluit cofinanciering Volkshuisvestingsfonds Hanenberglanden d.d. 1 juli 2024. Raadsbesluit extra SPUK LAI middelen uit 3e tranche t.b.v. energieaanpak Het Lang ter grootte van € 1.000.000.	
6.			**Schrijf in hoofdlijn de planning uit (graag in 3 periodes: tussen nu en 2027, 2027 – 2030, 2030-2035), wanneer is welk onderdeel/afwegingsinformatie gereed (woningen, voorzieningen, water, groen etc)**	**Tijdlijn planning wijkaanpak Zuid** **Wesselerbrink Noordoost ('t Lang)** **Wijkaanpak (2025–2035)** • participatie- en communicatietraject • Opstellen wijkvisie • Doorvertaling gemeentelijke doelstellingen naar concrete fysieke en sociale projecten en activiteiten • Uitvoering van projecten en activiteiten NB: Elk project binnen de wijkaanpak heeft een eigen doorlooptijd en plan van aanpak. **Projecten Wesselerbrink Noordoost** **1. Vervangingsopgave ondergrondse infra en aanpak openbare ruimte** o 2026–2034: Definitief ontwerp en uitvoering **2. Aanpak energiearmoede / uitrol SPUK-LAI** o 2025 - 2028: Uitvoering **3. Verduurzaming woningvoorraad (i.s.m. corporaties)** o 2026 - 2028: Definitief ontwerp en uitvoering	

				4. Wijkuitvoeringsplan (WUP) o 2026: Voorbereiding en ontwerp o Vanaf 2027: Uitvoering **Hanenberglanden** **Wijkaanpak (2025–2035)** • Vervolg participatie- en communicatietraject • Opstellen wijkvisie • Doorvertaling gemeentelijke doelstellingen naar concrete fysieke en sociale projecten en activiteiten • Uitvoering van projecten en activiteiten NB: Elk project binnen de wijkaanpak heeft een eigen doorlooptijd en plan van aanpak. **Projecten Hanenberglanden** 1. **Volkshuisvestingsfonds (VHF)** o 2026 - 2028: Uitvoering woningverbetering i.s.m. De Woonplaats o 2026 - 2033: Ontwerp en uitvoering aanpak openbare ruimte 2. **Aanpak energiearmoede / uitrol SPUK-LAI** o 2025 - 2028: Uitvoering